

Fixier

Materialul lexical din noul roman nu trebuie să ne intereseze dacă reproduce doar așezarea felului de a vorbi, de a gândi și simți al personajilor. Iau la întâmplare cuvinte și expresii din doi prozatori cari merg pe urmele folklorului și vieții satelor noastre: Ion Iovescu și Pavel Dan. Cel dintâi aduce materialul nud (uneori diformat) al țărânului român; celălalt folosește acelaș material numai pentru a-și creta un fundal pe care proiectează arta sa, cu lumini când realiste, când fantastice.

Pavel Dan a lăsat o singură carte, — „Urcan Bătrânul“, — dar câtă bogăție de limbaj, de cuvinte a căror savoare și prospețime rurală aduc farmecul Câmpiei transilvane și autenticitatea unor locuri nemaîntâlnite în literatura noastră!

Creangă este mereu printre noi. O nouă monografie, datorită d-lui N. Timirăș și apărută zilele acestea, pe lângă caracterul de desbatere și polemică stabilește o figură puțin cunoscută a marelui povestitor din Humulești.

În multe privinți autodidact, Ioan Creangă străngea cărți din a căror știință nu se adaptase în școlile clericale pe unde trecuse. Iată o însemnare făcută în marginea unei gramatici latinești:

„Această gramatică latină este a me cumpărată cu prețul 22 lei și 20 parale. Și cine o va fura să fie afurisit cu tot neamul lui, în vecii vecilor amin. (ss) Creangă Ioan, Aprilie 1856“.

Participarea scriitorului la războiul care se desfășoară astăzi pe un front unde soarta lumii și a bunurilor spi-

rituale eterne se hotărăște, nu poate fi deocamdată decât informativă. Nu avem încă perspectiva, nu avem încă la îndemână toate datele materiale și sufletești, ca să desprindem sensul adânc și real al acestei uriașe răsuciri din istoria civilizației. Dar scrierile noastre: Ion Iovescu și Pavel Dan. Cel dintâi aduce materialul nud (uneori diformat) al țărânului român; celălalt folosește acelaș material numai pentru a-și creta un fundal pe care proiectează arta sa, cu lumini când realiste, când fantastice.

torului îi revine acum o sfântă misiune în opera de sprijin moral pentru aceia care deced, în aceste clipe, noul destin al umanității. Astfel, artistul și gânditorul se pot socoti într'un post de înalt comandament etic și național.

Este drept că uneori s'a exagerat în relevarea unei spiritualități vechi, izvoară în cununa Carpaților pe vremea când așezările omenești erau abia la începuturile lor. Dar nu ne putem alătura materialismului istoric, crud și netolerant, care vrea să alunge rarele lucruri de simțire și de gând care ne-au ajuns dela îndepărtării noastre strămoși.

Un prieten îmi pomenea odată cu duioșie despre cea dintâi zi, luminoasă și dulce, care vestește pogorirea din înalțuri a toamnei. Și aștepta în fiecare an această zi unică. Era negreșit dragostea pentru trecutul din noi, pe care tot mai așteptăm să-l reținem chiar prin amintiri și evocări, cu toată zădărnicia și irealul lor.

Din Zibaldone, carnetul de însemnări al poetului Leopardi, cartea inimii unui mare sensibil: „Pare absurd și totuși este adevărat că întreg realul înfățișând nămicul, nu există un fapt real și nici o altă substanță pe lume în afară de iluzii“.

PREZENȚA MORȚII

Mereu mi-aduc aminte de ziua plecării pe front. De dimineață am ieșit în oraș, am trecut pe lângă vitrina celor două librării din centru, m'am strecurat pe strada ce duce la piață, m'am coborât spre liceu, am privit la ferestrele fostei clase a opta, și m'am plimbat fluierând pe aleea din vale. Erau așa de frumoase casele și așa de voioșii și de verzi plopii. Prin ramuri căpășeau păsări, prin aer sbrăuau fluturi, de prin zăvoaie se ridicau sunete de clopot, pretutindeni era pace și veselie. M'am gândit la multe lucruri în clipa aceea: la ani copilăriei, când colinocam nepăsător pe câmpuri, la sezoanele dela liceu, pe care le organizam în orașul unde odinioară veneam să vând buchete de tătăioasă, la vacanțele petrecute pe malul Olbului, la cursurile dela Facultate, la sălițele bibliotecilor din București, la cărțile împachetate în lăzile de oțet, la casele și manuscrisele mele dragi, la mama, la moartea tatii din amintiri, la cer, la Dumnezeu, la toate mă gândeam și dela toate vroiam să-mi iau adio. Am stat multă vreme așă, izolat de timp și lume, cu sufletul cuprins de o beție indefinibilă. Aș fi vrut să rămân pe vecie în starea asta. Să nu mai mă întorc nimeni, să nu mai mă mișc, să mă-ncearcă vibrațiile proprii mele tințe, să mă aud și să mă văd, ca cum trebuie să se audă și să se vadă florile, să fie frate cu pădurile, cu munții și cu apele. Am plecat însă spre regiment, parcurând alte străzi, trecând alte case și pe lângă alți plopi. La cazarmă am găsit pe mama, venită să-mi la rămas bun dela mine ne-am îmbrățișat reciproc, am privit amândoi spre partea de cer unde jos se întindea un cer

stru drag, am făcut un semn în zare, m'am rugat pe tata să mă binecuvănteze din înșurâni și ne-am despărțit ascuzându-ne forțat durerea. O dată mai târziu eram în tren, în mijlocul soldaților mei. Nicio teamă, nicio frică. Mereu acoloș elan, mereu aceeaș stare de beție indefinibilă. Până la front, fiecare ne-am crezut centrul lumii...

Elanul acesta al plecării îl simt în fiecare zi. A intervenit însă ceva nou: prezența morții. Mi se pare că încă la orizont, ca să se apropie invizibil de mine, că mă mângâie stăruia pe frunte, că mă chiamă la sa, că-mi țede ca o Miazănoapte. Azi dimineață am început atacul. La ora 3. Era răcoare, rouă, cântau pitpitatele în mișchi, veneau din fund glasuri de stepă și lițăreau spre mare pălăuri de lucruri. O liniște și un peisaj, luate pară din paginile lui Gogol, ori din ale lui Tolstoi și dintr'odată, răsunelul de tunuri Tașcom fără încetare. Se luminează țel cerul. Din dreapta, din stânga, dinainte și mai din urmă, de pretutindeni pleacă lovituri. Vin și de'alei. Le auzim fluierând. Un fluierat sinistru, ca de diavol. De două luni de zile ascult muzica asta. Nu numai tunurile, dar și avioanele cu un șofomat și o înfățișare luăbră. De bună seamă că există o legătură între doctrina politică a unui stat și înfățișarea lui pe teren. Numai așa îmi explic aspectul diabolic al materialului de război bolșevic. De douăzeci de ani de zile, comuniștii au răspândit moartea'n lume: atentate, acte de sabotaj, dispariții misterioase, asasinatate, greve și revoluții, toate exocutate ca o artă și o îndemânare ce numai în vremea închezierii s'apropiează obuze, aruncând în aer

Excursie cu Diavolul Șchiop Când se scrie literatura de război

Fără să-l fi chemat cu oase puse'n cruce la răspântii, noaptea; fără să-l fi invocat măcar pomenindu-l întâmplător, fără să-i fi făcut — ca în povestea lui Le Sage, — serviciul incomensurabil de a-l elibera spărgând eprubeta-temniță în care-l pecețlise magul cu puteri supra-diavolești — Asmodeu și-a iscat făptura zgâtie și șontăcă din nimic. Și răcându-mi cu unghia crescută în stîl mandarin hârțba pe care dibuia mizerlele slovelor, să le înșir cântecele pe strună nevrednică, de diblă diavolul șchiop mi-a desfășurat ca pe un sul de papirus, drăcește, imaginea ispititoare a unei excursii împreună, tinându-i-mă de manta în șor, prin grădinițele hesperidice ale literelor din țara Erewhon.

Dacă'm primit să mă fac frate de cruce cu dracul (frăția asta este singura ocazie când întunecimea sa nu se teme de cruce), a fost nu ca să trec cine știe ce proverbială punte, sau să-mi îngheț o soluție vre-unei nevoiți fără puțință de deslegare omenește. Gândul care m'a împins a-i accepta itinerarul cu surprize a fost mai puțin interesat practic, cât profesional: colegii mei întru blestemul scrisului știu că iscoada sufletelor celorlalți hrănește diabolică nevoie de a trăi alte vieți, rămânând totuși tu, instanță de judecată și raport a observațiilor.

În țara Erewhon au mai bătut și alții drumurile netăiate încă bine printre hățșuri, bălării și stânci. În țara Erewhon, cea dintâi caracteristică a cetățeanului care se respectă este leibnizianismul.

Maxima: „Cherchez la... raison suffisante“ nu este socotită în Erewhon o vorbă a ridiculului „Maître Pangloss“, nici o dovadă de voltaireni causticități ci pur și simplu fraza întâia a unuierez comu. Elita din Erewhon confecționează astfel de pansuri, lipite cu gumarabica mnemotehnice asociative, de gemurile tramwayelor și de țesutele mai mult sau mai puțin goale ale celor dispuși a le recepta.

Excursia cu Asmodeu mi-a înfățișat aspectele inedite ale elaborării cerebrale frecvente în Erewhon. „Vezi, cuibărit comod în fotoliul biuroului său pe criticul acut ca judecată secantă și ca trăsătură fiziognomică? În momentul când, inspirat cum îl vezi, toarnă fraze retorice, despre „efortul unui neam“ și „jertfa celor mai buni fii ai săi“, el se gândește doar cum să-i plaseze, camuflată patriotic, tirada defetistă din finalul articolului împănăt cu mirodenii oportuniste. Criticul este om lucid, și asta reflectă secund devine o idee fixă care îi întucește transparenta cristalină a judecății făcându-l-o cel mult trans-lucidă... împunându-și norma raționalității pure, a contractat pasiunea rațiunii, devenind până la urmă un

pătimaș la rece, ca băutorii de stupefiante. La fel socotindu-se „după chipul și asemănarea lui Dumnezeu“, s'a considerat dispensat de a se mai întreba despre chipul lui Dumnezeu, raționând sofistic că acesta ar putea fi după chipul și asemănarea sa. „Spălat prin botez de păcatul originar“, se simte îndreptățit, ca un pur ce se află, a gusta din păcatele derivate, mai cu seamă din cel al împănării autoritare și din cel mai puțin grav al pre-conceptului „partis-pris“-ant. Obiectiv până în măduva oaselor, doborârea cu mitraliera obiectivității toate păreriile a căror obiectivitate are un gheint ce nu se adaptează la șurubul proprii sale imparțialității. Monopolul obiectivității odată instituit, a început a ține sincer la dânsa, din străfundurile afective ale făpturii sale hyperlucide, păzind-o de adulterări ca pe un bun subiectiv și intangibil. În fine...“

„Frate, intreruseși surprins vorba Dracului Șchiop, frate de cruce sau de ucigă-te crucea. Asmodeu atot-știutor, spune-mi rog-te: de ce bate criticul mătâni, de ce săvârșește genuflexii adică pe limbaj laic, care numai prietnice nu pot fi reumatismelor gândirii articulate? Cui se închină?“

„Spiriului anti-religios, curiosule, răspunse Asmodeu zâmbind satanic. Laicismul său peste măsură îl obligă la idolatria acestei forme istorice și criticiste, pozitiviste și causaliste de constituire mecanică a universului...“

„Mai înceet, mai înceet Asmodeu, întâmpinai excedat. Nu prea pricep, mărturisese cinstiit...“

„Nici nu e nevoe' sau, mai precis toc-mai asta e ținta practicelor idolatre având de obiect laicismul. Nici Don Cléophas Leandro Perez y Zambullo, înaintașul tău celebru, întru frăție de cruce cu dracul nu prea înțelegea totul. De altfel, pentru asta a și fost nevoie de intervenția amicului nostru comun Le Sage“.

M'am resemnat la explicația aceasta sumară. Prima indiscreție culturală în Erewhon m'a costat o aporie: sau Le Sage nu se întâlmise cu asemenea cazuri în călătoria lui Don Zambullo, sau în Erewhon nu sunt aplicabile categoriile logice ale lui Le Sage, sau ale preferatei sale Madame La Sage... Călătoria a continuat însă, în ciuda aporiilor, prin țara culturală Erewhon.

p. conf. ION FRUNZETTI

* Manuscris găsit.

IOAN MIREA

Văratec

mai întâlnit. Preocuparea lor permanentă a fost distrugerea celor ce un alt crez poltic. De aici înfățișarea hidosă a realizării lor, de aici teama morții, de aici, obuzelor ce vor să pe deasupra capetelor noastre. Nu mai mă aplec când le aud. Moartea mie așa de prezentă, încât nu mai mă impresionează ca nimic. Acum e aproape de răsăritul soarelui. În fațeria înainteașă prin porumbi, pe sub ploaia de gloante, ce vin tu o furie de nederisat. Pe cer se sting ultimele stele, iar de prin câi zboară păsări speriate. Undeva, pe deal, cu căzăt întâi morți ai zilei. Pe drumul din stânga, unde începe floarea soarelui, trec șiruri de răniți. Mă furtez să-i văd. Unii vin schiopătând, alții sunt duși pe târși, iar cei loviți mai grav sunt transportați pe cârucioare. Soldații mei le dau apă și ceai.

Din când în când, pe aapoze, ex-

vedea mai bine. După o oră de mers, intrăm în Novovasilovca. E mai distrus ca Donceva. Unele case ard și acum. Fumul depe uliți te încoacă. Iarăși nimeni în sat. Trec numai câini hămășiți, alergând cu frică pe lângă noi. Mai încolo, gara Copanovka. N'au mai rămas din ea decât pileni de beton, drepti și negri, ca niște stâlpi de iad.

Ne continuăm drumul, fără să mai auzim delunături. Parcă nu mai e război. Cântă greii, lucesc stele, lăltăie păsări de stepă, prezența morții ne-a imunitat.

VLADIMIR DOGARU

Când se scrie literatura de război

Presă literară din săptămâna trecută a înregistrat, cu deosebire, chestiunea prezenței scriitorilor la epical efort al națiunii în război. D-nii Petru Manoliu, Șerban Cioculescu, I. P. Prundeni, etc., au propus și au răspuns pe rând, în această delicată și complexă problemă.

Creдем că ea se desparte, de fapt, în două. Întâi, e vorba de activitatea pe care ar trebui s'o aibe scriitorii în cadrul războiului; pe urmă, e vorba de creațiunile inspirate din acest război...

În cazul dintâi, li se cere scriitorilor să devie simpli reporteri de război — lucru deloc degradant și care s'a și întâmplat cu mulți scriitori tineri, aflați actualmente pe front. Numim, printre alții: Valeriu Mardare, George Accintescu, George Dorul-Dumitrescu, C. Panaitescu, Const. Virgil Gheorghiu, Paul Daniel, etc., etc. Impresibile acestor tineri scriitori nu vor întârzia să apară, hrănind curiozitatea cititorilor, dar și întretinând enuziasmul necesar în astfel de momente. Generațiile celelalte și-au făcut, și ele, războiul lor. Un Camil Petrescu, un Perpessiciu, sunt exemple...

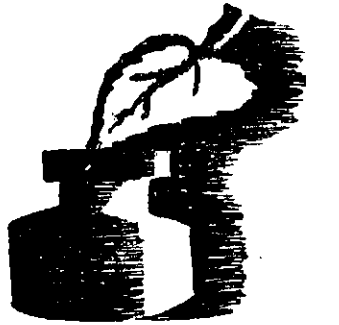
În cazul al doilea... chestiunea se complică. E vorba, doar, de o perspectivă puțin deformată pe care o are spiri-tul comun asupra creatorului. A-l acuza pe scriitor că nu e prezent? De ce să fim noi mai pretențioși decât latini, cari recunoșteau că în timp ce zeul Marte domnește pe pământ, muzele sunt nevoite să tacă? Este un înțeles profund aici, care ne arată că în timp de acțiune frenetică — și războiul este culminarea stării de acțiune

— tot ce aparține spiritului se recurbează asupra lui însuși și face, păstrându-se pentru vremurile de biruință. Ar fi de ajuns să spunem că în timp ce e nevoe de fapte, e mai puțină nevoe de cuvinte. Și literatura e făcută din cuvinte. Literatura de sensuri? Aceasta se dospește cu siguranță, în sufletul fiecărui scriitor. Scriitorii sunt treji; nici nu se poate altfel. Alături numai că rodul observațiilor lor nu poate fi dat la iveală numai decât. A apărut Pădurea spânzuraților sau Intu-necare sau Fata moartă în timpul războiului trecut! Nu.

Operele de mărturie a vremilor pe care le trăim în prezent au nevoe, și ele, de o gestație subconștientă. Aceste mărturii nu vor lipsi! Scriitorii nu vor lăsa un astfel de imens subiect fără roade! Până atunci, eț fac sacrificii fizice, ca oricare alt cetățean al țării, — aceasta fiind de primă necesitate, și nu... vorbele.

Iată de ce ni se pare că chestiunea a pornit dela... o lipsă de subiect gazetăresc. Bântue o grozavă lipsă de subiecte prin redacții, astăzi, și coloanele trebuiesc umplute. Dar scriitorii sunt ultimii care trebuie să fie acuzați în astfel de zile...

DAN PETRAȘINCU

Ardengo Soffici și literatura de tranșee

Cartea lui Papini, — „Un om sgarșit“, — a stârnit atâta entuziasm, atâta prozelitism ideologic la noi, încât n'ar fi nevoie să mai reamintim neînțelegerile... Din această constatare, din această lume în care a trăit și ieșit cartea de război a lui Soffici, plină de probleme ale trăirii complete, ale existenței adevărate, dincolo de „elitele spirituale discutabile“.

„Kobilele“, ca și volumul „Retragerea dela Friuli“ nu cuprindde totuși literatura pentru literatură, polemică pentru polemica sau retorică falsă. O carte unde omnia și sensul adâncii bunătăți și sincerități se întâlnește în fiecare încercare și povestire.

Sunt notele predominante chiar la răsăritul toscani (de la Benvenuto Cellini până la Giovanni Papini) și care se repetă și în scrisul „modernizant“ al lui Ardengo Soffici. Călmul latin, poziția spirituală a culturii mediteraneene, de esență eleno-latină, străbat până la teoreticienii artei noi, printre care acest scriitor italian și-a asigurat un loc de seamă.

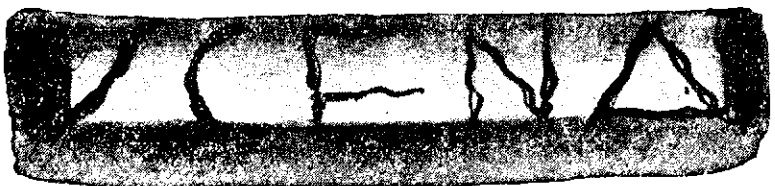
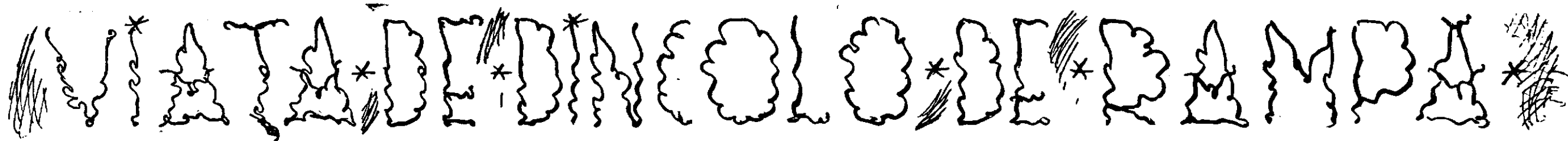
Trăind din tinerețe la Paris, la Roma și la Florența, aproape exclusiv în cercul literați-

lor și al artiștilor, intrând în război, deodată descoperă o lume nouă printre camarazii de ostire: „Umanitate, frumusețe, spontaneitate a vieții și a sentimentelor...“.

„Retragerea dela Friuli“ nu cuprindde totuși literatura pentru literatură, polemică pentru polemica sau retorică falsă. O carte unde omnia și sensul adâncii bunătăți și sincerități se întâlnește în fiecare încercare și povestire.

Sunt notele predominante chiar la răsăritul toscani (de la Benvenuto Cellini până la Giovanni Papini) și care se repetă și în scrisul „modernizant“ al lui Ardengo Soffici. Călmul latin, poziția spirituală a culturii mediteraneene, de esență eleno-latină, străbat până la teoreticienii artei noi, printre care acest scriitor italian și-a asigurat un loc de seamă.

C. N. NEGOIȚĂ

Teatru și viață Ecranul

TEATRUL „LUPTĂ ȘI LUMINĂ”: CĂMILA TRECE PRIN URECHILE ACULUI — comedie în 3 acte de FR. LANGER.

Spectacolele teatrului „Luptă și Lumină” au întotdeauna loc în fața unui public special care nu-și precepește aplauzele și nici remarcile admirative, făcute cu glas tare.

Sunt oameni simpli pe cari domnul Victor Ion Popa i-a învățat să jubescă teatrul. Ei nu cunosc aplauzele „politicoase”, din vârful palmelor. Știu doar că trebuie să bată tare din palme, atunci când acțiunea de pe scenă, le-a plăcut.

Trebuie să recunoască că, asistând la spectacolele Teatrului „Luptă și Lumină” mai las și cu cuprins de entuziasm publicului.

De-o pildă, la sfârșitul piesei „Cămila trece prin urechile acului”, sala teatrului prezintă aspectul unui stadion de fotbal, în clipa victoriei echipei favorite. Nu mai erau aplauze. Erau urlete de entuziasm.

De altfel, domnul Victor Ion Popa a mai avut de câteva ori ocazia să constate „priza” la public a acestei piese.

„Cămila trece prin urechile acului” s-a prezentat și acum 15 ani, tot în regia domnului Victor Ion Popa și în interpretarea, dacă nu mai înșel, a doamnei Neily Caracioni.

Apoi, aceeași lucrare a fost una din piesele de debut ale Teatrului „Muncă și Voce Bună” interpretată de asistenta de domna Jujou Pavelescu și de domnul Chr. Etterle.

Succesul pe care îl dobândește piesa în fața publicului de muncitori este normal atunci când ne gândim că ea înfățișează izbăvirea unei fete tinere, fostă lucrătoare într-o fabrică de ciocolată, care izbuteste până la urmă să se mărite cu fiul unui bogat comerciant.

După cum vedeți, tema piesei este destul de simplă (realizarea unui modest ideal de fată săracă).

Au orul, Fr. Langer, a vrut să scrie o comedie de moravuri, batjocorind tot puterzaiul unei anumite pătri sociale, în favoarea săracilor cu sufletul încă, nepătat. Multele contradicții pe cari le întâlnim de-a lungul celor trei acte, l-au împiedicat pe autor să realizeze o comedie perfectă.

Să privim personajele piesei și ne vom, da imediat seama că excepțional-o pe Suzi, fată săracă, nici unul nu este construit pe o singură linie și că în acțiunile ficționale există contradicții cari îl pun în grea dilemă, atât pe interpret, cât și pe negisor.

Astfel, mama lui Suzi apare la început sub înfățișarea unei femei cum se cade, năpădită de griji și de necazuri. Biata femeie are și ea o „povește” a ei. Când a fost tânără, s-a lăsat ademinită de un comerciant bogat care, până la urmă a plătit-o, numai interesându-se de felia născută din această dragoste.

Spre sfârșitul actului I, ea apare de-a dreptul odioasă. Afând că fata ei a fugit cu fiul unui comerciant bogat, nu găsește altceva mai bun de făcut decât să numere banii pe care acesta i-a lăsat pe masă — pretul fetei — și să știe atunci când are impresia că i s'au furat două hârtii de câte o sută de coroane.

În actul II o vom vedea pe a ceeaș femeie, refuzând banii ce i se oferă pentru că fata ei s'ă răscăsească pe tânărul bogat. Mai mult chiar, este silită de autor să fiină un mic discurs, din care aflăm că „săracii nu au nevoie de banii bogățiilor”.

Un astfel de rol cerea o interpretă pricepută care să-i dea personajului său, un aspect adecuat veridic.

Doamna Florica Strescu, bine sfătuită de domnul Victor Ion Popa, a jucat acest „tăr de forță”. Renunțând la străbătările cari s'ar putea să îi placă publicului, dar cari nu aduceau nici un folos creației artistice, doamna Florica Strescu a imprimat rolului mamei, o mare doză de umanitate.

Un personaj ciudat este, de asemenea, Alic, băiatul bogat.

Autorul a hotărât ca lui Alic să nu-i placă să vorbească.

Se naște întrebarea: de ce face Alic?

Există două răspunsuri: Alic face pentru-că e prost! sau: Alic face pentru-că i-e silă de ruztul lui. Avem impresia că nici autorul n'a știut asupra cărui răspuns să se fixeze. Dacă ar fi să-l ascultăm pe cei doi bătrâni raisonneuri ai piesei, ar însemna că al doilea răspuns este cel adevărat. Ni se vorbește astfel despre degenerarea care se poate remarca în familiile comercianților bogăți: fondatorii firmelor comerciale — bunicii — erau oameni de acțiune, cât se poate de capabili. Copiii acestora, au pierdut mult din spiritul de inițiativă al părinților. Iar nepoții sunt de-a dreptul proști. Singura salvare ar fi o reimprospătare a sângelui, tinerei bogăți căsătorindu-se cu fete sărace cari n'au avut încă timpul să se corumpă.

Acesta ar fi teoria pe care a vrut s'o desvolte autorul de-a lungul celor trei acte.

Dar atunci, cum rămâne cu jsmăbirea din actul III a lui Alic?

Iar Suzi nu era și ea decât fata din flori a unui comerciant bogat.

După cum vedeți teoria este cât se poate de subredă.

Domnul C. Brezeanu a prezentat așa cum îi cerea textul, un Alic, la început prost, pentru-că spre sfârșit, să fie convingător în tirada, pe care însă nu era neapărată nevoie s'o spună bălăbit. E drept că un om care, atâția ani n'a vorbit, întâmpină oarecăr difi-cultăți atunci când vrea să vorbească mult. O tiradă debilită bălăbit pierde însă mult din puterea de convingere a celui ce-o debitează.

Câteodată avem momente când, fără să ne dăm seama, evadăm din realitate. Un sunet, un parfum, o imagine, ne pot arunca dintr-o dată într-o altă existență — de vis — paralelă cu cea reală, dar pe care o construim noi imaginativ. Aceasta de-a doua existență are toate elementele existenței reale, aceleași personaje, uneori chiar aceleași locuri. Ele sunt totuși altele. Substanța lor este schimbată. Trăesc și se mișcă pe un alt plan, mai înalt — ca pe un podium. Sunt personaje cu solide rădăcini în realitate, prieteni, prietene, părinți; în cea de-a doua existență, la visului, însă, deși își păstrează individualitatea, ele pierd materialitatea, devin mai maleabile și mai docile închipuirii noastre. Deși au aceeași chip cu personajele reale ele nu mai aparțin realității, sunt ideade și uneori întregesc realitatea, îi completează insuficiențele. Personajele acesteia trăesc o supra-existență. Nu mai sunt prieteni, prietenele, părinți, ci numai niște simboluri, niște esențe de umanitate, care poposează reveriile noastre.

Cu teatrul se petrece același lucru. Raportul dintre reverie și viață se păstrează și în privința teatrului. Personajele din teatru au același chip cu cele din realitate. Existența lor este aparent condusă de aceleași legi. Ele nu imită însă realitatea, precum nici reveria noastră nu o imită. (Cel mult o completează). Ele au altă substanță decât personajele realității — sunt imateriale, ideale. Sunt esențe ale umanului. Diferența dintre teatru și viață e o diferență de structură și de grad. Teatrul este, alături de existența reală, o supra existență, independentă, necontingentă. S'ar părea că totul se reduce în ultimă analiză la același raport, ficțiune — realitate. Delimitarea ar fi fost însă cu totul vagă. Termenul „ficțiune” n'ar fi implicat ideea de viabilitate autonomă pe care o presupune teatrul. Teatrul este mai puțin o ficțiune cât mai cu seamă o existență de sine stătătoare — o realitate, ideală, alături de cea materială (deși termenul e impropriu) a vieții de toate zilele.

Care este diferența dintre teatru și viață? Răspunsul nu poate fi că „e vorba de diferența dintre ficțiune și realitate”. Cu asta nu s'a rezolvat nimic. Întrebarea rămâne mai departe: care este diferența dintre ficțiunea teatrului și realitatea vieții? Răspunsul nu poate veni, și de astă dată, decât tot după un ocol.

Iată.

Câteodată avem momente când, fără să ne dăm seama, evadăm din realitate. Un sunet, un parfum, o imagine, ne pot arunca dintr-o dată într-o altă existență — de vis — paralelă cu cea reală, dar pe care o construim noi imaginativ. Aceasta de-a doua existență are toate elementele existenței reale, aceleași personaje, uneori chiar aceleași locuri. Ele sunt totuși altele. Substanța lor este schimbată. Trăesc și se mișcă pe un alt plan, mai înalt — ca pe un podium. Sunt personaje cu solide rădăcini în realitate, prieteni, prietene, părinți; în cea de-a doua existență, la visului, însă, deși își păstrează individualitatea, ele pierd materialitatea, devin mai maleabile și mai docile închipuirii noastre. Deși au aceeași chip cu personajele reale ele nu mai aparțin realității, sunt ideade și uneori întregesc realitatea, îi completează insuficiențele. Personajele acesteia trăesc o supra-existență. Nu mai sunt prieteni, prietenele, părinți, ci numai niște simboluri, niște esențe de umanitate, care poposează reveriile noastre.

Cu teatrul se petrece același lucru. Raportul dintre reverie și viață se păstrează și în privința teatrului. Personajele din teatru au același chip cu cele din realitate. Existența lor este aparent condusă de aceleași legi. Ele nu imită însă realitatea, precum nici reveria noastră nu o imită. (Cel mult o completează). Ele au altă substanță decât personajele realității — sunt imateriale, ideale. Sunt esențe ale umanului. Diferența dintre teatru și viață e o diferență de structură și de grad. Teatrul este, alături de existența reală, o supra existență, independentă, necontingentă. S'ar părea că totul se reduce în ultimă analiză la același raport, ficțiune — realitate. Delimitarea ar fi fost însă cu totul vagă. Termenul „ficțiune” n'ar fi implicat ideea de viabilitate autonomă pe care o presupune teatrul. Teatrul este mai puțin o ficțiune cât mai cu seamă o existență de sine stătătoare — o realitate, ideală, alături de cea materială (deși termenul e impropriu) a vieții de toate zilele.

Care este diferența dintre teatru și viață? Răspunsul nu poate fi că „e vorba de diferența dintre ficțiune și realitate”. Cu asta nu s'a rezolvat nimic. Întrebarea rămâne mai departe: care este diferența dintre ficțiunea teatrului și realitatea vieții? Răspunsul nu poate veni, și de astă dată, decât tot după un ocol.

Iată.

Câteodată avem momente când, fără să ne dăm seama, evadăm din realitate. Un sunet, un parfum, o imagine, ne pot arunca dintr-o dată într-o altă existență — de vis — paralelă cu cea reală, dar pe care o construim noi imaginativ. Aceasta de-a doua existență are toate elementele existenței reale, aceleași personaje, uneori chiar aceleași locuri. Ele sunt totuși altele. Substanța lor este schimbată. Trăesc și se mișcă pe un alt plan, mai înalt — ca pe un podium. Sunt personaje cu solide rădăcini în realitate, prieteni, prietene, părinți; în cea de-a doua existență, la visului, însă, deși își păstrează individualitatea, ele pierd materialitatea, devin mai maleabile și mai docile închipuirii noastre. Deși au aceeași chip cu personajele reale ele nu mai aparțin realității, sunt ideade și uneori întregesc realitatea, îi completează insuficiențele. Personajele acesteia trăesc o supra-existență. Nu mai sunt prieteni, prietenele, părinți, ci numai niște simboluri, niște esențe de umanitate, care poposează reveriile noastre.

Cu teatrul se petrece același lucru. Raportul dintre reverie și viață se păstrează și în privința teatrului. Personajele din teatru au același chip cu cele din realitate. Existența lor este aparent condusă de aceleași legi. Ele nu imită însă realitatea, precum nici reveria noastră nu o imită. (Cel mult o completează). Ele au altă substanță decât personajele realității — sunt imateriale, ideale. Sunt esențe ale umanului. Diferența dintre teatru și viață e o diferență de structură și de grad. Teatrul este, alături de existența reală, o supra existență, independentă, necontingentă. S'ar părea că totul se reduce în ultimă analiză la același raport, ficțiune — realitate. Delimitarea ar fi fost însă cu totul vagă. Termenul „ficțiune” n'ar fi implicat ideea de viabilitate autonomă pe care o presupune teatrul. Teatrul este mai puțin o ficțiune cât mai cu seamă o existență de sine stătătoare — o realitate, ideală, alături de cea materială (deși termenul e impropriu) a vieții de toate zilele.

Care este diferența dintre teatru și viață? Răspunsul nu poate fi că „e vorba de diferența dintre ficțiune și realitate”. Cu asta nu s'a rezolvat nimic. Întrebarea rămâne mai departe: care este diferența dintre ficțiunea teatrului și realitatea vieții? Răspunsul nu poate veni, și de astă dată, decât tot după un ocol.

Iată.

Câteodată avem momente când, fără să ne dăm seama, evadăm din realitate. Un sunet, un parfum, o imagine, ne pot arunca dintr-o dată într-o altă existență — de vis — paralelă cu cea reală, dar pe care o construim noi imaginativ. Aceasta de-a doua existență are toate elementele existenței reale, aceleași personaje, uneori chiar aceleași locuri. Ele sunt totuși altele. Substanța lor este schimbată. Trăesc și se mișcă pe un alt plan, mai înalt — ca pe un podium. Sunt personaje cu solide rădăcini în realitate, prieteni, prietene, părinți; în cea de-a doua existență, la visului, însă, deși își păstrează individualitatea, ele pierd materialitatea, devin mai maleabile și mai docile închipuirii noastre. Deși au aceeași chip cu personajele reale ele nu mai aparțin realității, sunt ideade și uneori întregesc realitatea, îi completează insuficiențele. Personajele acesteia trăesc o supra-existență. Nu mai sunt prieteni, prietenele, părinți, ci numai niște simboluri, niște esențe de umanitate, care poposează reveriile noastre.

Cu teatrul se petrece același lucru. Raportul dintre reverie și viață se păstrează și în privința teatrului. Personajele din teatru au același chip cu cele din realitate. Existența lor este aparent condusă de aceleași legi. Ele nu imită însă realitatea, precum nici reveria noastră nu o imită. (Cel mult o completează). Ele au altă substanță decât personajele realității — sunt imateriale, ideale. Sunt esențe ale umanului. Diferența dintre teatru și viață e o diferență de structură și de grad. Teatrul este, alături de existența reală, o supra existență, independentă, necontingentă. S'ar părea că totul se reduce în ultimă analiză la același raport, ficțiune — realitate. Delimitarea ar fi fost însă cu totul vagă. Termenul „ficțiune” n'ar fi implicat ideea de viabilitate autonomă pe care o presupune teatrul. Teatrul este mai puțin o ficțiune cât mai cu seamă o existență de sine stătătoare — o realitate, ideală, alături de cea materială (deși termenul e impropriu) a vieții de toate zilele.

Care este diferența dintre teatru și viață? Răspunsul nu poate fi că „e vorba de diferența dintre ficțiune și realitate”. Cu asta nu s'a rezolvat nimic. Întrebarea rămâne mai departe: care este diferența dintre ficțiunea teatrului și realitatea vieții? Răspunsul nu poate veni, și de astă dată, decât tot după un ocol.

Iată.

Ce-ași răspunde dacă m'ar întreba cineva pentru ce iubesc teatrul? Ce mă chiamă oare acolo, în sala de spectacol?

Cele mai grele întrebări sunt desigur întrebările elementare. Lipsște un punct de sprijin. Pentru a putea răspunde va trebui să complicăm problema adăugându-i întrebări adiacente — înecând cu alte cuvinte să o rezolvăm lanțențial. (Contrar cu ceă ce se petrece cu problemele complicate pe care trebuie să le simplificăm!).

Aici, în problema pusă, astfel de întrebări adiacente apar dela sine. Pentru ce iubesc teatrul? Dar mai întâi: ce este teatrul? — pentru a ști ce iubesc. Pe scenă se mișcă și trăesc oameni; pe scenă se desfășoară viață. Viața aceasta este uneori cu totul asemănătoare cu viața de toate zilele, altoare o puțin mai altfel. Oricum însă, mai ales din punctul lor de vedere — al eroilor — ea este viață. Și-atunci apare o nouă întrebare. Ce diferență este între viața aceia de pe scenă și viața celor din sală, viața din noi înșine? Ce diferență este o alte cuvinte între teatru și viață? Cred că aici stă cheia întregii probleme. Pentru că sesizând diferența dintre teatru și viață vom întui oarecum și substanța teatrului — fără a avea pretenție să o revelăm total. Și cunoscând substanța teatrului vom ști pentru ce îl iubim.

Care este diferența dintre teatru și viață? Răspunsul nu poate fi că „e vorba de diferența dintre ficțiune și realitate”. Cu asta nu s'a rezolvat nimic. Întrebarea rămâne mai departe: care este diferența dintre ficțiunea teatrului și realitatea vieții? Răspunsul nu poate veni, și de astă dată, decât tot după un ocol.

Iată.

Câteodată avem momente când, fără să ne dăm seama, evadăm din realitate. Un sunet, un parfum, o imagine, ne pot arunca dintr-o dată într-o altă existență — de vis — paralelă cu cea reală, dar pe care o construim noi imaginativ. Aceasta de-a doua existență are toate elementele existenței reale, aceleași personaje, uneori chiar aceleași locuri. Ele sunt totuși altele. Substanța lor este schimbată. Trăesc și se mișcă pe un alt plan, mai înalt — ca pe un podium. Sunt personaje cu solide rădăcini în realitate, prieteni, prietene, părinți; în cea de-a doua existență, la visului, însă, deși își păstrează individualitatea, ele pierd materialitatea, devin mai maleabile și mai docile închipuirii noastre. Deși au aceeași chip cu personajele reale ele nu mai aparțin realității, sunt ideade și uneori întregesc realitatea, îi completează insuficiențele. Personajele acesteia trăesc o supra-existență. Nu mai sunt prieteni, prietenele, părinți, ci numai niște simboluri, niște esențe de umanitate, care poposează reveriile noastre.

Cu teatrul se petrece același lucru. Raportul dintre reverie și viață se păstrează și în privința teatrului. Personajele din teatru au același chip cu cele din realitate. Existența lor este aparent condusă de aceleași legi. Ele nu imită însă realitatea, precum nici reveria noastră nu o imită. (Cel mult o completează). Ele au altă substanță decât personajele realității — sunt imateriale, ideale. Sunt esențe ale umanului. Diferența dintre teatru și viață e o diferență de structură și de grad. Teatrul este, alături de existența reală, o supra existență, independentă, necontingentă. S'ar părea că totul se reduce în ultimă analiză la același raport, ficțiune — realitate. Delimitarea ar fi fost însă cu totul vagă. Termenul „ficțiune” n'ar fi implicat ideea de viabilitate autonomă pe care o presupune teatrul. Teatrul este mai puțin o ficțiune cât mai cu seamă o existență de sine stătătoare — o realitate, ideală, alături de cea materială (deși termenul e impropriu) a vieții de toate zilele.

Care este diferența dintre teatru și viață? Răspunsul nu poate fi că „e vorba de diferența dintre ficțiune și realitate”. Cu asta nu s'a rezolvat nimic. Întrebarea rămâne mai departe: care este diferența dintre ficțiunea teatrului și realitatea vieții? Răspunsul nu poate veni, și de astă dată, decât tot după un ocol.

Iată.

Câteodată avem momente când, fără să ne dăm seama, evadăm din realitate. Un sunet, un parfum, o imagine, ne pot arunca dintr-o dată într-o altă existență — de vis — paralelă cu cea reală, dar pe care o construim noi imaginativ. Aceasta de-a doua existență are toate elementele existenței reale, aceleași personaje, uneori chiar aceleași locuri. Ele sunt totuși altele. Substanța lor este schimbată. Trăesc și se mișcă pe un alt plan, mai înalt — ca pe un podium. Sunt personaje cu solide rădăcini în realitate, prieteni, prietene, părinți; în cea de-a doua existență, la visului, însă, deși își păstrează individualitatea, ele pierd materialitatea, devin mai maleabile și mai docile închipuirii noastre. Deși au aceeași chip cu personajele reale ele nu mai aparțin realității, sunt ideade și uneori întregesc realitatea, îi completează insuficiențele. Personajele acesteia trăesc o supra-existență. Nu mai sunt prieteni, prietenele, părinți, ci numai niște simboluri, niște esențe de umanitate, care poposează reveriile noastre.

Cu teatrul se petrece același lucru. Raportul dintre reverie și viață se păstrează și în privința teatrului. Personajele din teatru au același chip cu cele din realitate. Existența lor este aparent condusă de aceleași legi. Ele nu imită însă realitatea, precum nici reveria noastră nu o imită. (Cel mult o completează). Ele au altă substanță decât personajele realității — sunt imateriale, ideale. Sunt esențe ale umanului. Diferența dintre teatru și viață e o diferență de structură și de grad. Teatrul este, alături de existența reală, o supra existență, independentă, necontingentă. S'ar părea că totul se reduce în ultimă analiză la același raport, ficțiune — realitate. Delimitarea ar fi fost însă cu totul vagă. Termenul „ficțiune” n'ar fi implicat ideea de viabilitate autonomă pe care o presupune teatrul. Teatrul este mai puțin o ficțiune cât mai cu seamă o existență de sine stătătoare — o realitate, ideală, alături de cea materială (deși termenul e impropriu) a vieții de toate zilele.

Care este diferența dintre teatru și viață? Răspunsul nu poate fi că „e vorba de diferența dintre ficțiune și realitate”. Cu asta nu s'a rezolvat nimic. Întrebarea rămâne mai departe: care este diferența dintre ficțiunea teatrului și realitatea vieții? Răspunsul nu poate veni, și de astă dată, decât tot după un ocol.

Iată.

Câteodată avem momente când, fără să ne dăm seama, evadăm din realitate. Un sunet, un parfum, o imagine, ne pot arunca dintr-o dată într-o altă existență — de vis — paralelă cu cea reală, dar pe care o construim noi imaginativ. Aceasta de-a doua existență are toate elementele existenței reale, aceleași personaje, uneori chiar aceleași locuri. Ele sunt totuși altele. Substanța lor este schimbată. Trăesc și se mișcă pe un alt plan, mai înalt — ca pe un podium. Sunt personaje cu solide rădăcini în realitate, prieteni, prietene, părinți; în cea de-a doua existență, la visului, însă, deși își păstrează individualitatea, ele pierd materialitatea, devin mai maleabile și mai docile închipuirii noastre. Deși au aceeași chip cu personajele reale ele nu mai aparțin realității, sunt ideade și uneori întregesc realitatea, îi completează insuficiențele. Personajele acesteia trăesc o supra-existență. Nu mai sunt prieteni, prietenele, părinți, ci numai niște simboluri, niște esențe de umanitate, care poposează reveriile noastre.

Cu teatrul se petrece același lucru. Raportul dintre reverie și viață se păstrează și în privința teatrului. Personajele din teatru au același chip cu cele din realitate. Existența lor este aparent condusă de aceleași legi. Ele nu imită însă realitatea, precum nici reveria noastră nu o imită. (Cel mult o completează). Ele au altă substanță decât personajele realității — sunt imateriale, ideale. Sunt esențe ale umanului. Diferența dintre teatru și viață e o diferență de structură și de grad. Teatrul este, alături de existența reală, o supra existență, independentă, necontingentă. S'ar părea că totul se reduce în ultimă analiză la același raport, ficțiune — realitate. Delimitarea ar fi fost însă cu totul vagă. Termenul „ficțiune” n'ar fi implicat ideea de viabilitate autonomă pe care o presupune teatrul. Teatrul este mai puțin o ficțiune cât mai cu seamă o existență de sine stătătoare — o realitate, ideală, alături de cea materială (deși termenul e impropriu) a vieții de toate zilele.

Care este diferența dintre teatru și viață? Răspunsul nu poate fi că „e vorba de diferența dintre ficțiune și realitate”. Cu asta nu s'a rezolvat nimic. Întrebarea rămâne mai departe: care este diferența dintre ficțiunea teatrului și realitatea vieții? Răspunsul nu poate veni, și de astă dată, decât tot după un ocol.

Iată.

Câteodată avem momente când, fără să ne dăm seama, evadăm din realitate. Un sunet, un parfum, o imagine, ne pot arunca dintr-o dată într-o altă existență — de vis — paralelă cu cea reală, dar pe care o construim noi imaginativ. Aceasta de-a doua existență are toate elementele existenței reale, aceleași personaje, uneori chiar aceleași locuri. Ele sunt totuși altele. Substanța lor este schimbată. Trăesc și se mișcă pe un alt plan, mai înalt — ca pe un podium. Sunt personaje cu solide rădăcini în realitate, prieteni, prietene, părinți; în cea de-a doua existență, la visului, însă, deși își păstrează individualitatea, ele pierd materialitatea, devin mai maleabile și mai docile închipuirii noastre. Deși au aceeași chip cu personajele reale ele nu mai aparțin realității, sunt ideade și uneori întregesc realitatea, îi completează insuficiențele. Personajele acesteia trăesc o supra-existență. Nu mai sunt prieteni, prietenele, părinți, ci numai niște simboluri, niște esențe de umanitate, care poposează reveriile noastre.

Cu teatrul se petrece același lucru. Raportul dintre reverie și viață se păstrează și în privința teatrului. Personajele din teatru au același chip cu cele din realitate. Existența lor este aparent condusă de aceleași legi. Ele nu imită însă realitatea, precum nici reveria noastră nu o imită. (Cel mult o completează). Ele au altă substanță decât personajele realității — sunt imateriale, ideale. Sunt esențe ale umanului. Diferența dintre teatru și viață e o diferență de structură și de grad. Teatrul este, alături de existența reală, o supra existență, independentă, necontingentă. S'ar părea că totul se reduce în ultimă analiză la același raport, ficțiune — realitate. Delimitarea ar fi fost însă cu totul vagă. Termenul „ficțiune” n'ar fi implicat ideea de viabilitate autonomă pe care o presupune teatrul. Teatrul este mai puțin o ficțiune cât mai cu seamă o existență de sine stătătoare — o realitate, ideală, alături de cea materială (deși termenul e impropriu) a vieții de toate zilele.

Care este diferența dintre teatru și viață? Răspunsul nu poate fi că „e vorba de diferența dintre ficțiune și realitate”. Cu asta nu s'a rezolvat nimic. Întrebarea rămâne mai departe: care este diferența dintre ficțiunea teatrului și realitatea vieții? Răspunsul nu poate veni, și de astă dată, decât tot după un ocol.

Iată.

Câteodată avem momente când, fără să ne dăm seama, evadăm din realitate. Un sunet, un parfum, o imagine, ne pot arunca dintr-o dată într-o altă existență — de vis — paralelă cu cea reală, dar pe care o construim noi imaginativ. Aceasta de-a doua existență are toate elementele existenței reale, aceleași personaje, uneori chiar aceleași locuri. Ele sunt totuși altele. Substanța lor este schimbată. Trăesc și se mișcă pe un alt plan, mai înalt — ca pe un podium. Sunt personaje cu solide rădăcini în realitate, prieteni, prietene, părinți; în cea de-a doua existență, la visului, însă, deși își păstrează individualitatea, ele pierd materialitatea, devin mai maleabile și mai docile închipuirii noastre. Deși au aceeași chip cu personajele reale ele nu mai aparțin realității, sunt ideade și uneori întregesc realitatea, îi completează insuficiențele. Personajele acesteia trăesc o supra-existență. Nu mai sunt prieteni, prietenele, părinți, ci numai niște simboluri, niște esențe de umanitate, care poposează reveriile noastre.

Cu teatrul se petrece același lucru. Raportul dintre reverie și viață se păstrează și în privința teatrului. Personajele din teatru au același chip cu cele din realitate. Existența lor este aparent condusă de aceleași legi. Ele nu imită însă realitatea, precum nici reveria noastră nu o imită. (Cel mult o completează). Ele au altă substanță decât personajele realității — sunt imateriale, ideale. Sunt esențe ale umanului. Diferența dintre teatru și viață e o diferență de structură și de grad. Teatrul este, alături de existența reală, o supra existență, independentă, necontingentă. S'ar părea că totul se reduce în ultimă analiză la același raport, ficțiune — realitate. Delimitarea ar fi fost însă cu totul vagă. Termenul „ficțiune” n'ar fi implicat ideea de viabilitate autonomă pe care o presupune teatrul. Teatrul este mai puțin o ficțiune cât mai cu seamă o existență de sine stătătoare — o realitate, ideală, alături de cea materială (deși termenul e impropriu) a vieții de toate zilele.

Care este diferența dintre teatru și viață? Răspunsul nu poate fi că „e vorba de diferența dintre ficțiune și realitate”. Cu asta nu s'a rezolvat nimic. Întrebarea rămâne mai departe: care este diferența dintre ficțiunea teatrului și realitatea vieții? Răspunsul nu poate veni, și de astă dată, decât tot după un ocol.

Iată.

De aceia teatrul nu trebuie să imite viața — și aici atingem o altă problemă — nu trebuie să caute plauzibilitate. Eroii și intrigă nu trebuie să fie anticpat plauzibile, ci trebuie să devie astfel prin „viața” (= puterea de a trăi independent, fără a descoperi sforțile care le acționează) pe care autorul știe să le-o însufle.

Teatrul și reveria au astfel substanță asemănătoare. Ambele sunt construite din abstracțiuni, esențe, imagini, umbre. Ambele constituie o existență pură nelegată de contingențial, trăind în ea însăși, fără necesitate de urmare. Și mai ales ambele sunt trebuințe ale sufletului omenesc. Doar astfel pot înțelege pentru ce iubesc teatrul. Teatrul oferă tuturor acea de-a doua existență, la visului. Și teatrul place pentru că este în natura omului să vizeze, să-și creeze lumi himerice de proiecte, de speranțe, și de grele. Teatrul având aceeași substanță cu acele lumi himerice, mulțumește prin aceasta o nevoie permanentă a sufletului uman. Este una — dacă nu unica — din rațiunile de a fi ale teatrului.

Lateral se mai ivesc și alte probleme cu totul secundare.

1. Este necesar a se preciza în primul rând că asemănarea dintre reverie și teatru nu înseamnă identitate. Reveria presupune o mai mare mutabilitate, fluctuabilitate, pe când teatrul e mult mai fix. Pentru a sublinia relația dintre cele am putea spune — fără a face prin aceasta un simplu joc de cuvinte — că reveria este un teatru subiectiv, absolut personal, pe când teatrul, eminent social, este o reverie obiectivizată.

2. Pentru ce motiv teatrul mai mult decât literatura satisface această nevoie de vis de care vorbeam? (M) se pare că s'a mai

răspuns la o întrebare asemănătoare cu aceasta). În fond nu e decât o chestiune de facilitățe. Teatrul își oferă visul de-a gata, direct în fața ochilor, pe când literatura își mai impune o muncă de reprezentare personală a lui.

3. Personajele din teatru sunt ideale, esențe. Bine, se va spune, dar sunt jucate de oameni în carne și oase ca și noi, nu de umbre.

Scena este aceea care simbolizează idealitatea. Podiumul acesta înalt și studiat pe actori în alt plan, mai ridicat — sugerând o supra-realitate: interpretată de oameni cu aceleași chipuri cu cei din realitate, trăind însă o existență autonomă.

4. Am vorbit despre o „nevoie permanentă” — și aproape implicit universal valabilă — a sufletului uman. Și totuși nu sunt oameni cărora nu le place teatrul? Sunt de părere că nu există nici un om cărui să nu-i placă teatrul. Nu-i place desigur o anumită formă de teatru Dar un „spectacol” — indiferent acum de aspectul pe care l'ar lua el — trebuie să placă la toți. Iar teatru în esență e spectacol sau mai bine spus orice spectacol este „teatru” în formă primitivă — „teatru din care se desprinde forma evoluată a Teatrului adevărat. Iar faptul că unui individ nu-i place acest Teatru (cu T mare) nu este o dovadă că lui nu-i place „teatru” (cu t mic), ci numai o simplă dovadă că la acel individ evoluția nu a ajuns la zi.

Ce-ași răspunde dacă m'ar întreba cineva pentru ce iubesc teatrul?

Că îl iubesc pentru că îl reprezintă o existență suprapusă, care satisface nevoia de via a omului — sătul de realitate.

MIRCEA PETRESCU

CINEMA SCALA: MELODIA UNEI NOPTI

Transpunerea pe ecran a romanticei navele a lui Mörike: „Când Mozart călătorește spre Praga” prilejuește Cinematografului Scala, prezentarea unui film acceptabil. Mai ales din punct de vedere muzical.

Într'atâtea „filme de războiu” e binevenită această temă variată, care ne îndreaptă gândul spre îndepărtate timpuri când călătoriile se făceau cu străbucicile actualelor vehicule motorizate: arhaicele diligențe.

Cu toate că, seducătorul „june prim” care interpretează rolul lui Mozart, este departe de a se asemăna cu autorul „Nunții lui Figaro”.

Se spune că Helli Finheller e una din cele mai fotogenice actrițe ale studiourilor „Tobis”. Mă'ntr'eb cu minare, cum o fi arătând „în carne și oase”. Lui Hannes Stelzer îi sunt mult mai potrivite filmele de epocă.

NOTE GERMANE

BYRON

S'a bucurat de cea mai înaltă considerație din partea lui Goethe care i-a admirat extraordinarul talent inventiv. Ceace nu admitea, totuși, weimarianul, era descătușată și vehementă tendință a lui Byron de a se pierde în excesiv. Mai ales latura morală a exceselor byroniene îl frapa drept ceva negativ. Ori, Goethe condamna negativismul.

„In ale sale „Gespräche“ Eckermann notează aceste păreri ale lui Goethe despre autorul lui Child Harold :

„Byron trebuie privit ca om, ca englez și ca mare talent. Bunel lui calități se datorează o mulțui; calitățile rele faptului că a fost englez și Peer de Anglia; iară talentul lui e incomensurabil.

Byron

Toți englezii luați ca atari nu au reflecție proprie zisă; distracția și spiritul de partid nu-i lasă să ajungă la o formă (Ausbildung) liniștită. Dar ei sunt mari ca oameni practici.

Astfel Lordul Byron nu putea ajunge niciodată la reflecție asupra propriei sale persoane de aceea nici nu i-a reușit vreo reflecție, — precum dovedește simbolul: Mulți bani și nici o autoritate străină! — căci pe mulți bani paralizază autoritatea...

Marele rang ca Peer de Anglia i-a fost foarte dăunător căci orice talent e jenat de m. diul social, cu atât mai mult când dispune de așa arbore genealogic și de atâtă avere. — El (Byron) spune orice îl agită, și acest lucru l-a dus la un conflict inextricabil cu lumea.

Constați cu mirare, ce mare parte a vieții și-o pierde un englez nobil și bogat cu rapțuri și dueli. Inșiși Lordul Byron poartă vestețe că tatăl său dănsului a răpiti trei femei. Cum să mai poată fi cineva fiu cuminte?!

CORNEL CHRISTOPH RILKE

trăiește și în această cruciadă. Il cheamă altfel, dară steagul pe care-l poartă este același. Străbate alte orizonturi, dară mama către care îl duc gândurile este aceeași.

„Îți scriu din Ucraina întinsă. Dintr'un sat amurgit și pustiu. Numele lui? Ca o tulpînă, de crin, în pământ părăsit. Dar noi mergem într'una și într'una pare imens răsărit orizontul aprins.

„Cât de departe-mi ești mamă. Și, totuși, îți port, lângă inimă, chipul dulos. Și obraji-mi mai ard de sărutul cu care mi-ai binecuvântat despărțirea. Văd lacrima ta și cuvintele îți le aud: Fii cuminte, Erich, și nu uita că te-astept.

„Dară noi mergem într'una, mamă, — vom merge, vom merge. Steagul trebuie dus, și e sfântă datoria de a învinge.

„Fii fără grijă, măcută, steaua mi-i tânără, uite-o; noaptea-ori ridică mai sus, tot mai sus și mai tare îmi arde'n obraji sărutarea ta. Incurând ne-om revedea. Vei fi mândră, și eu voiu acoperi cu lacrimi de recunoștință mâna care m'a dus și mă duce prin atâtea mari minuni ale vieții!

ȘI'N SCRISOAREA ALTUI SOLDAT GERMAN :

„Noi stăm aici, împreună cu bravii soldați români. Ne iubesc ca pe frați și luptă la întrecere cu cei mai buni dintre ai noștri. Ascultă cu îngerească nevinovăție tot ce le spunem și nu știu decât un singur cuvânt: „Înainte!”.

„Ca pe niște șoimi trebuie să-i fereci cu lanțul rațiunii, căci nu li-i teamă de moarte.

„Și ce camarazi! Sunt în stare să-și dea și sufletul pentru noi.

„Niciodată nu mi-aș fi putut închipui ce înimi admirabile sălaşluiesc în pieptul acestor simpli fii dunăreni pe cari îi cunoști abea pe câmpul de luptă și nicăieri mai bine ca pe câmpul de luptă.

„Abea acum încep să'nțeleg cum de a putut rezista tuturor

potrivnicilor neamul acesta care se deosebește radical de toți vecinii lui balcanici.

„Einsatzbereit und einsatz-tüchtig! Wunderbare Kerle und ein überrascchend wertvolles Volk!“ (Gata la datorie și capabili să și-o îndeplinească! Băieți admirabili și un popor surprinzător de valoros!).

AR FI BINE

ca și la noi să se găsească cineva care să adune, — deși sunt extreme de grele condițiile — scrisorile vitejilor cari, între atac și atac, aștern slove dragi celor de acasă.

In alte țări și, în special în Germania, există astfel de cullegeri. Sunt poate cele mai frumoase antologii de scriitori, căci nicăieri sufletul omeneș nu se mărturisește mai fără rest ca pe câmpul de bătălie, — și nicăind mai deplin ca în vecinătatea morții.

Și nu are preț, când e vorba de acest fel de documente, atât forma cât și conținutul lor, căci și băiatul dela brazdă și intelectualul cetățean de cea mai rafinată formație sunt deopotrivă eroi în jurul armelor.

Nu mai o sută de scrisori de acest gen, bine alese și bine orchestrate, de ar putea aduna și publica vreun literat român, ar face operă mai valoroasă decât dând în vileag o sută de poeme războinice construite în „cizmeta“ cu cărți rare și bibelouri a camerei sale de lucru... Și ar fi operă de netrecătoare frumusețe.

DAR MULTELE SCRISORI GERMANE

câte mi-au trecut zilele acestea prin mâini, mi-au prilejuit momente de reculegere și bucurie unice. Scrisori de dragoste, scrisori obișnuite de dor și nădejde și scrisori de durere în surdina. Foarte puține mediocre, aproape toate pătrunse de zorile unui veac în lumina căruii oamenii își promet, de pe acum, o viață mai bună, mai dreaptă, mai puțin șgomotoasă și mai aproape de rosturile ei firești.

Semne de gingașă credință ducău multe dintre ele. Câte o albulumită culeasă în Alpi sau în

Goethe și Ekermann, ieșind împreună la plimbare

Carpați. — câte o gențiană; câte o fotografie sau cel puțin un vers.

O, lumea tusește mai mult poezia decât o bănuiesc neodiniții noștri stihitori de ocazie sau de profesie; și e mult mai poetă decât se crede îndeobște!

Are vreo importanță dacă e originală sau nu?

„De văd femei cu tamplele că- frunte numai la tine, mamă mă gândesc!

și'n bărbajii bronzăți de vijel- floasa năvală a anilor, tată, pe tine te văd!

Frin amintire aud răsetul vesel [al fratelui când bunica ne spunea povești [cu uriași balauri... Dar toate sunt așa de departe. [departe, — căminul părintesc și copilăria [fericită și casa noastră în verdele verii. In grădină înfloreau mii de flori [flori de flori iară seară ne căuta luna pe [geam.

Ingrijii de dragostea măcutii [ladormirăm, visând basmele frumoase ale [copilăriei, — viața însă ne-a deșteptat și ne-a scos la luptă, afară, in furtunoasa, năvalnică-i zbu- [cumar! În vijelie nu vrem să pierim ei puterea ne-o punem la in- [cercare și luptăm și-asteptăm și nă- [dăjduim“.

Sau: Cerul albastru, roșii trandafiri semn sunt credinței mele până [la moarte. În seară tăcută de vei ieși, luna de sus te va privi [luna și stelele, mii licăriri, semnul curatei mele-amintiri.

TRAIAN CHELARIU

Biruitorul

Și 'n seara-aceea, peste dealuri, Treceau în voia sorții, Secerătorii morții Cu 'nfricoșate flăcări, valuri...

Ienea pământul ea și maiul, Ce sdrumică 'n fărâme Și bulgări grei și... râme. Ce larg deschis e astăzi Raiul!...

Un suer lung-prelung, departe Aduce 'n traistă glume, Le 'mprăstie prin lume Și 'n fândări mi, hain, o 'mparte...

Se-arată luna printre nouri, Un ban de-aramă veche, Fleci gândul pe-o ureche Și-ascuți cum se preling ecouri.

Din fluer, buciun și țimbale. Și inima-i de piatră... Toți cei rămași la vatră Țin fruntea sus, bând vin, ocale!...

Nu știu ce-i schiță, fum de pușcă, N'au întâlnit tranșee; Ce? 'n ele, „ei“ să stee! ? („Ci-că-s guzani ce-amarnic mușcă!“)

Un răpăit viu de mitralii Adună spice grele, Cad dusmanii de gât cu ele, Și-aprinde cerul în vitralii...

„Se 'nșenează 'ntreg cuprinsul, Din munți și pân' la mare, Și 'n Hora vieții, Soare E singur Dorul, neînșinsul!...

10 Sept. 1941. CONSTANTIN COJAN

Inflație poetică

Pentru noi versul este a-fel de nebunii înscrise în ripa de inger care te poartă în împărăția armoniei, în absolutul perfecțiunii.

Poezia poate circumscrie în conținutul ei orice dela puritatea gândului până la expresia îndârjită a sângelui. Dar depinde cum se face această însciere.

Mai mult ca 'n orice alt compartiment al literaturii în poezie este necesară liniștea, așteptarea. Graba nu numai că n'are rost dar, unori, este deadreptul catastrofală. În proză încă se mai poate trece cu vederea lesul vorbelor de prisos — în poezie se cere, însă, dela primul până la ultimul vers pe lângă unitatea perfectă și o economie de verb cât mai avară.

Nu sunt un catolic al forme. Imi place imens șuvoiul clar al versului eminescian dar asta nu mă 'mpiedică să frământ întortochiatele drumuri ale poeziei lui Lucian Blaga ori să bat de zeci de ori la poarta înțelegerii pentru a mi se deschide priceperii versul lui Ion Barbu.

Când, deci, admit variația cuprinsului poeziei, când admit orice calcul pentru o exprimare cât mai potrivită — imi este în drept să mă infior de avalanșa poeziei care a acaparat publicațiile de pe piață, care, mai mult, din lipsă de spațiu și-a creat reviste speciale și tot soiul de plachete numai pentru a fi cât mai mult difuzată publicului.

Recunosc că este cu atât mai mare meritul unor reviste de poezie ca Litoral dela Constanța ori Claviaturi dela Brașov să bată monetă forte poetică și să respingă cu un perfect simț critic rezultantele inflației poetice. Aceste insule de adevărată poezie ca și încă alte câteva neamintite sunt, însă, aproape acoperite de torentul nebuniei poetice.

Versul este siluit. I se vâra 'n sfera lui elemente amorfice, murdăriele sufletelor pervertite iar altele este înecat de lăturile parfumate ale alcovurilor.

Cel care pierde este poetul autentic. Și cceace pierde se chiamă interesul pentru poezie al publicului, care odată indus în ercarea cu suszisele mostre refuză de-a mai accorda credit oricărei producții poetice. Ași putea da exemple numeroase de ast-

azi, cine mai ascultă lira unui poet, Un plâns de vioară uitat într'un menueț? Cine mai zăbovesțe pe un întârziat drum, Toamna, printre desnădejdi și fanome de fum?

PETRE A. BUTUCEA

Melancolie

Amurgul violet s'a acuns în pădure Printre frunze rubinii, printre murmure. Și mălne — parcă văd — pe-aceeași stradă, Au să-și sune clopoteji fulgi de zăpadă.

Palidă, cotrobăind după același Nicăieri, Agonia mutelor și leneșelor inmlădieri Sărută fruntea rece a vânătorului de năluc Azi, nimeni nu se mai oprește pe la răscruți.

Amurgul violet s'a acuns în pădure Printre frunze rubinii, printre murmure. Și mălne — parcă văd — pe-aceeași stradă, Au să-și sune clopoteji fulgi de zăpadă.

FLORIN LUCESCU

CARTEA ITALIANĂ

A apărut anul trecut volumul al șaselea din culegerea de scriitori ale lui Giacomo Leopardi, culegere datorită lui Francesco Moroncini — (Giacomo Leopardi, Epistolario, a cura di Francesco Moroncini. Un edizione ampliata con lettere dei corrispondenti e con note illustrative — volume sesto (1830—1837), de Monnier, Firenze 1940.

Pornind dela idea că scrisorile pot constitui cea mai vie și mai unitară, biografie a unui scriitor, Francesco Moroncini a învins toate greutățile inerente unui astfel de cercetător și pe lângă scrisorile lui Leopardi, a intercalat ici și colo și răspunsurile prietenilor sau ale membrilor familiei, dând astfel o mai clară viziune asupra vieții tristului poet recanat.

Inruite prin multe puncte de vedere cu acel voluminos „Zibaldone“, scrisorile par că-l întregesc totuși, că-l confirmă. Leopardi reia în scrisori multe afirmații făcute în „lo Zibaldone“ cu privire la cultura în general, la critică, păreri asupra artei și literaturii și mai cu seamă notații asupra programului de lucru.

Acest al șaselea volum de scrisori are o importanță deosebită; cuprinde mărturiile ultimilor ani ai vieții sale—1830-1837—ani plini de cele mai sfâșietoare dureri pe care le poate da unui muritor, viața.

E epoca celor mai pesimiste poezii; „Amaro e noia.“

„La vita, altro mai multa; e fango è il mondo.“

Sau: „al gener nostro il fato Non donò che il morire.“

„Urât și desgușt.“

„Viața nimic altceva; și lumea e noroiu“.

„Neamul nostru destinul „Nu i-a dat decât moartea“.

Dragostea îi fusese refuzată din nou; poetul trist și gârbos își risipise cele mai din urmă scântei ale sufletului pentru frumosa dar cocheta Fanny Tazzetti.

Dar nici mulțumirea acesteia umilă nu i-a fost îngăduită. „... e quanto mi sarà umanamente possibile, io partiro per Recanati, essendo nel fondo dell'anima impotentissimo di rivederla...“ (dintr'o scrisoare adresată tatălui său dela Napoli, in 3 Februarie 1835).

Giacomo Leopardi

Și ca și'n alte dăți, rămânea tot mai singur, și tot mai de urât i se părea lumea și oamenii. Acestei întunecate epoci îi corespund scrisorile din volumul al șaselea.

Pe lângă unele trăsături de caracter întregite aici, scrisorile din acest ultim volum mai au o semnificație; întoarcerea către ai săi. Poetul plecase de timpuriu din palatul părintesc, după ce încercase să fugă mai întâi, să cante libertatea și mediul patriotic genitului său.

Intr'un răstimp destul de scurt, Leopardi legase prietenii ilustre, avușese multe deluzii sentimentale, cucerise faima numelui său Italia și trecuse în ultimul timp granița spre Franța. Dar nici un strop de fericire nu gustase omul acesta; iar trupul îi era răvășit de boli chiar anii adolescenței.

Dacă în primii ani după plecarea de la Recanati, poetul scrie prea puține scrisori părintilor — cea mai mare parte adresându-i prietenilor ca Giordani și alții — în această ultimă epocă a vieții sale, Leopardi se gândește din

ce în ce mai mult la locurile copilăriei, la oamenii care au lumina-o.

Același Recanati care i se părușe poetului un colț de pământ biestemat, devine acum, la sfârșitul unei vieți chinute, singurul loc liniștit unde ar fi voit să se odhnească.

Dar nici mulțumirea acesteia umilă nu i-a fost îngăduită. „... e quanto mi sarà umanamente possibile, io partiro per Recanati, essendo nel fondo dell'anima impotentissimo di rivederla...“ (dintr'o scrisoare adresată tatălui său dela Napoli, in 3 Februarie 1835).

ADRIANO TILGHER: „LA FILOSOFIA DI LEOPARDI“, Roma Edizioni di „Religio“, 1940

Gândirea filosofică a lui Leopardi a preocupat mult pe comentatori, rezervându-i aproape toți un capitol mai mic sau mai mare.

Adriano Tilgher reușește însă, ca într'un volum nu prea voluminos, dotat cu multă claritate, să prindă această gândire într'un sistem, dându-i un relief pe care cercetările de până acum nu l realizează, și făcând în același timp dovada originalității filosofiei lui Leopardi, fără a nega influențe cărora poetul nu s'a putut sustrage. Susținându-și teza cu citate din „Canti“ din „Operette“ și din „Zibaldone“, Adriano Tilgher face o clară diferențiere între diferitele faze ale gândirii lui Leopardi; coerent ca poet, coerent și ca gânditor. E vorba însă de o coerență care implică și agitație; căci un spirit neliniștit ca a lui Leopardi, era în veșnică mișcare.

SORACTES

CANTECE NOI

Cei ce s'au dus

Migălesc în acest patrat imprimat, în colțul acesta cu poezi, și truda toată este numai pentru tine, tinere frate intru vis și vers. Săptămâni deardândul m'am aplecat cu o crescândă dragoste asupra strofelor. pe care ai avut bunătatea de a mi le trimete și nu rareori am primit muștrările și plesnele tale, fără să mă mai întreb dacă erau justificate și pr.n ce. Veneau dar dela tine, tinere frate intru nopți de poezie, și știi prea bine că noi am făcut un legământ. Și legămintele se țin.

Dar vezi tu, legământul acesta ia uneori adâncimi de simbol, când stai și te gândești că l-ai făcut și față de alții, care alergau împreună cu tine, cu noi, în goana aceasta plină de obstacole, înspre zările trandafirii, care au din ce în ce mai mult, izul de sânge. Noi ne-am legat și de ei.

Seara, când desfac sub lampă ofranda lirică pe care mi-o aduce poșta cea de fiecare zi, „cântecele aceste noi“ sună atât de tulburător, încât mi se pare că vin de pe altă lume. Și poate că seara cu umbrele ei să aibă mult mai multă dreptate, decât rațiunea cu lamele ei reci, care te încearcă de atâtea ori. Noi toți aproape am pornit împreună cu ei. Și iată dece descoperim fără uimire că în corul acesta de oameni tinere și noi, se amestecă și glasuuri de ingeri. Stări limpezii de suflet, clipe de beatitudine, când ei și cu noi sunt tot una, când ne aflăm împreună, toți cari am plecat pe drumul acesta pe căile inimii și, unori, ale vieții și ale morții. Ți-o spun la ureche, tinere frate, și rog să mă ierți că sunt nevoit să-mi amplific șoapta în litere negre. Ascultă și tu: nu ți se pare că-i auzi cântând și pe ei? Silviu Roda cu stielile lui de fată mare, Alexandru Călinescu cu ozonul d.n versurilor de pe culmi, George Boldea vișând în rime un singur și întreg cer ardelean alături de Ion Moldoveanu, George Petcu

trecându-și mâna prin părul rebel, și alții câți or mai fi, cari imi scapă din goana penitei, în acest fugar dar limpede pomelnic de revistă. Ei vor ști prea bine că e din cale afară de greu să cuprinzi zarea întregă într'o notă de șapte zile, și deaceia or să mă ierte.

Dar tu, bunul meu prieten, ai datorita să rămâi mai mult de-o clipă ei și te asigur că aeriana lor tovarășie îți va prinde bine, așa cum te limpezeste însingurarea unei după amieze de cimitir tomnatec, cu trandafiri mari și sălcoi plângătoare. Rămâi cu ei, aproprie-te de raftul bibliotecii în care i-ai urcat odinioară, și coboară-i iar alături de tine. Ți vei reaminti. Zile și nopți de vagabondaj și de poezie, ceasuri care au să te facă mai puțin gol și poate mai singur, așa cum îi sade bine unui poet autentic. Cei ce s'au dus trebuie să rămână. Mi-o spune asta nu atât o convingere bazată pe certitudină literară, cât o atingere de aripă, pe care atâția și atâția dintre noi — și dintre voi — o simt cel puțin uneori. Dece, deci, să rămânem departe de ei, când ei sunt cu noi și în noi, și astăzi ca și atunci?

Adu-ți numai aminte, tinere frate intru vis și vers: noi am pornit împreună, umăr lângă umăr și nu se poate să nu ne fi unit print'r'un mare și tainic legământ, într'o clipă când inimile erau alături, în aceeași fierbinte și tinerească bătaie. Azi, una s'a oprit. Dar fiindcă legămintele se țin, cei ce s'au dus merg împreună cu noi. Dacă nu în reviste și 'n ziare, cel puțin în taina adâncă a unei strofe.

ȘTEFAN BACIU

N. B. Manuscrisele se trimit pe adresa: Ștefan Baciu, Brașov, str. dr. Băulescu 9. Din motive mai presus de voința noastră, „cuvintele de răspuns“ vor apărea, toate, în numărul de săptămâna viitoare. Cerem scuze tuturor celor ce le așteaptă.

ZILE NOI pe undeva FRONT

— Bună dimineața, băeți! Batalionul II atacă pe direcția... Cazemate cucerite cu pieptul. O incursiune la 2 noaptea. Adio camarade —

— Carnet de război — de Laurențiu Fulga

In noaptea in care Facco Giovanni m'a trezit din somn, pentru prima dată am avut certitudinea existenței unei dumnezeiri coborâtă în preajma noastră. Buimăcît însă, primul gest mi-a fost cramponarea mîinii pe armă.

— Ce s'a întâmplat? Ii întrebai nedumerit și surprins. — Nimic, răspuse el calm. Te-am sculat să vezi ce lună splendidă urcă pe cer — și rîndind îmi arătă sus imărginea celei mai regale lumini lepe stea ucraineană.

Altădată m'as fi revoltat, că mi se strică somnul pentru un motiv atât de puțin serios. Dar prietenul meu Facco este un romantic incorrigibil. El știe destul de bine că o asemenea ireală frumusețe și pe mine mă încântă. Mă ridic depe culcușul meu de grâu, descoperind mantaua într-o parte și rămânând așa lenes trântit pe brațul drept, îmi înalță ochii sus. Într'adevăr, niciodată nu ne apăruse nouă soldaților o asemenea minune. Așteptam de mult o noapte egală celor din Româ-

— Și pe tine te-a'mbolnăvit, băiatule. De-ar veni mai iute dimineața!...

Pe undeva în fund, se văd intr'adevăr zorile. Extraordinar de roșii, amețitoare! Intru și eu în adăpostul meu, continuând să privesc spre răsărit, cu spaimea și toate cugetele mirate. Ce va fi astăzi? Cine va cade? Nimeni nu ne răspunde. Toți dorm.

Doar soldatul Tomescu B. Gheorghe rămâne întors cu toată fața înspre Tară.

Sub cel mai arzător soare din lume. Tășnim din gropi ca draconi de iute. Suntem atenți la fiecare pas. Dar nu facem nici zece metri și ne surprind primele obuze de artilerie. Nimic extraordinar. Suntem obișnuți cu ele.

Am tot calul necesar, necesar, pentru a-mi conduce plutonul.

— Intervalul mai mare între grupe. Distanță om de om zece metri — strig din toate buterile.

Necontenit pe salturi, mereu culcat și iar în picioare și din nou culcat. Dar focul artileriei rusești se întefeste violent, obraznic, din ce în ce mai puternic.

— Ce facem, d-le sublocotenent? Iși pierde cumpătul grupa din dreapta.

— Salturi, băeți! nu stați pe loc — le răspund cu liniștit.

Un obuz cade în fața noastră. Pământul îl îngroapă de-deburt pe fruntașul Musat Stelian. Se ridică târziu, ca Lazăr din morții.

A fost cel mai puternic bombardament. Nici însure seară nu s'a liniștit. Am ajuns pe obiectiv fără să fi tras un glonte. Rușii prizonieri au declarat apoi că nici diavolii n'ar fi înaintat ca noi. Vijeleii atacului nostru de trupuri tinere — ei iau răspuns cu fuga.

Și culmea celui mai înalt dispreț pentru eroicul nostru atac: începe să plouă enorm, cu pliază, potop. Ne adăpostim într'un șant. Dar acum ploaia cade peste noi cu găleata. Mantaua mea de ploacă e la unul din agenți.

— Grigore? chem eu printre soldați.

— L-a rănit, d-le Subil. A rămas în urmă, răspunde unul din ei.

Așa dar adio manta de ploacă, adio prosop și pastă de dinți, adio săpun. Imi vine să turb. Apa mi-a pătruns până la piele. Mă înghemui sub foala de cort a unui soldat. Dedesubt însă e tot apă. Numai pământul o mai simte.

Totuși aud târziu spre miezul nopții, sforăitul a câtorva soldați. Sus pe cer tună, fulgeră peste noi plouă. Și soldații dorm. Undeva în flancul drept mai cad câteva proiectile târzii. Mi-e cu neputință să mai rămân pe loc. Trebuie să mă încălzesc puțin. Se pare că și ploaia va înceta. Încep să patrulez dela un capăt la altul al companiei. Niciunul nu injură, niciunul nu se revoltă. Ba într'un adăpost improvizat ca vai de el, se spun glume, se cântă, se fumează.

— Ce e nou, Petre Ion? imi întreb agentul, pătrunzând alături de ei.

— Nimic nou, domnule sublocotenent. Vizez numai o odaie și un pat cu șapte mii de perini peste el.

CLOPOTELE, CLOPOTELE...

Da, iată pe frontul nostru a divină Duminecă de Iulie. N'avenim

lor peste toată Rusia se întinde. Și deodată toată linia frontului se întoarce cu fața înspre sat. Soldații mei au împietrit în picioare, electrizați, cu chipurile luminate de flăcări interioare, cu numele pe buze, zămbind.

— Astăzi e Duminecă, d-le Sublocotenent? mă întreabă unul din ei, care și-a pierdut auzul.

— Da, Comane. Nu crezi?

— Ba cred, cred... și mi se pare că-i curge o lacrimă pe obraz.

Mulți stau sprîjiniți în arme cu dreapta se închină, cu stînga își strîng puștile.

Agentul companiei sosește. Imi întinde ordinul, și zămbesc. Așa dar, și astăzi atacăm.

O! De n'ar fi clopotele, de n'ar suna atîta de divin clopotele!

BATALIONUL II ATACA PE DIRECȚIA...

Baza de plecare a atac este instalată pe liziera unei păduri. Ce comod s'ar fi stat azi aici, ce somn s'ar fi putut dormi la o așa nemai întâlnită umbră. Parte din băieții își iau micul dejun. Sergentul Bălan rade fericit că ouăle de ieri au fost intacte, iar caporalul Gheorghe Ilie a terminat singur două cutii de conserve. Alții împart frățeste ultimul bidon cu rachiu.

Recitesc ordinul. E clar. Compania 7-a atacă pe direcția limburiile de pădure Nord-satul B. cu plotoanele 1 și 2 în linia I-a. Atât interesază. Consult harta, trec dincolo sub creastă, binoclez. Perfect. Pe aici e drumul victoriei noastre. De douăzeci de minute artileria bate. La

per ceva. În dreapta, compania 6-a se luptă în pădure. În stînga, plutonul 1 se mișcă deja. N'am timp să-mi revăd oamenii, ordon numai grupei 4-a să treacă patrule de cercetare. Celelalte vor veni în urmă la 50 de metri. Mă găsesc tot în frunte. Fiecare spică de grâu mi se pare suspect. De multe ori însă pământul ucrainean nouă ne-a fost prieten și nu lor.

Două salturi cu cerețeții și suntem primiți cu un foc violent.

Culcat! ordon imediat. Aș pune pușca mitralieră în bătae, dar nu văd nimic. Continuăm să ne țărîm prin grâu, hevăzuți.

— Ați descoperit ceva? Imi întreb grenadirii.

— Nimic. Numai gloanțele depe lângă urechi, răspund ei atenți înainte.

Intr'adevăr piue tot mai dese, mai aproape de frunțile noastre. Totuși nu ne putem opri. Așteptăm să se sfărșească seriile lor și zdup, ca epurii, două salturi. Și alte focuri dela ei.

— D-le Sublocotenent! Mă strigă unul din grenadiri. Cazemate! Drept înainte.

Numai dacă stai atent câteva clipe, le poți deosebi. Probabil au fost zidite de mult. Peste ele a crescut tot grâu. Dar se vede fereastra de tragere. Binoclez. O singură fereastră cu fața la noi.

— Ce facem? Ce facem? strigă oarecum speriați grenadirii.

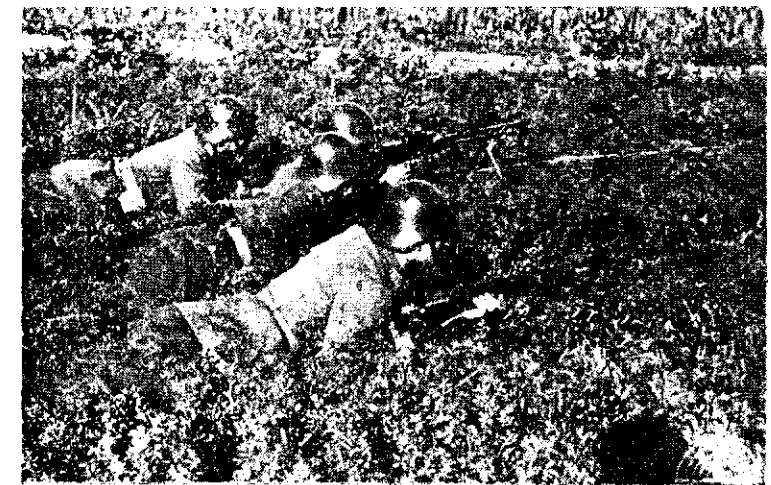
Intr'adevăr e o nebulie să mergem fluierând înspre ele. Ne-or măcina ca pe niște păpuși de băieți. Cazematele se găsesc cam la 700 de metri înaintea noastră. Încerc să mă orientez. Mă ridic în genunchi, în sectorul plutonului meu sunt trei. Atunci mă întreb și eu: ce-i de făcut? Răspunsul vine la timp. Observatorul artileriei le-a ghicit. O bombă, două, trei, a patra cade cu o precizie formidabilă chiar pe cea din stînga. De aici se vede ceva fum, o altă explozie, și atât.

— Dar celelalte? Ne revin nouă. Cred că e necesară o manevră de invăluire. Și poate, cine știe... Atunci, cu Dumnezeu înainte! Ne agățăm armele de gât, scoatem grenadele și începem țărîșul. Pe coate, meren pe coate, 700 de metri cu sufletul la gură, cu respirațiile oprite. Caporalul Safta și-a scos baioneta, țînând-o strâns între dinți.

— Safta? te joci, ce-i cu tine?

— Fiți liniștiți. Poate o să am nevoie de ea.

Am împărțit pentru fiecare cazemata câte două grupe. Băieții știu să lucreze. Nu sunt singurele pe care le cucerim și cu pieptul. Lăsăm mitralierele beție. Privesc absent ceasul: lor să tragă înainte. Nu ne 2 și jumătate. Focuri răslețe

La pîndă...

nia, o noapte care să ne exalte, să ne producă febră și să ne copleşească.

În toată stea vastă, nu se aude acum niciun tremur măcar. O liniște cu atât mai stranie, cu cât înaintea noastră la o mie de metri — inamicul ne așteaptă tălhărește de patru zile. Doar respirațiile camarazilor mei, line și domoale, umplu zarista de o cumîntenie a firii. Somnul lor de copii, ca după o joacă obositoare, e atât de lipit cu țărâna că nu știu bine dacă inimile lor bat sau poate cine știe ce genii ascunse ale pământului.

— Luna asta seamănă cu alta de demult, începu Giovanni o spovedanie lirică. O fată la Snagov, lacul, nu fierii...

El ascultă numai câteva clipe. Eu sunt ceva mai stăpîn pe mine și nu-mi dau voie să mă cuprindă amintirile. Am intrat în războiul gol, simplu, fără nicio identitate decât aceea de soldat. Facco e altfel, are suflet de femeie, nimic din brutalitatea și disprețul meu, nimic din dorul meu de aventură.

Deacum mi s'a dus somnul. Imi infund pipa cu tutun rusesc (cel mai prost tutun de lulea din lume) o aprind și cu primul fum tras obraznic în piept, simt că e ceva sălbatic și barbar în mine. Pier să-mi inspectez soldații. Facco rămâne palid, melancolizând singur cu cele șapte iubite italiene din buzunar — lângă farmecele bolnave ale acestei blestemate luni.

Băieții stau ghemuiți în gropi, cu genunchii lângă gură, cu mâinile strânse pe piept, cu capetele aplecate într-o parte sau alta. Par așa de ciudate pozițiile lor! Somnul acesta ghemotoc, trupurile astea întepenite, inimile bătând speriate.

Pe Tomescu B. Gheorghe îl găsesc gemând, trezit din somn.

— Dece nu dormi?

— Am visat urit, d-le sublocotenent.

— Ce anume?

— Măncam pâine caldă.

— Și asta e atât de grav?

— O să mor, d-le sit, răspunde el privind în pământ. Mor curând.

— Copilării, măi Tomescu. Fii serios. E de vină numai pâinea uscată, pe care o mîncăm de atâtea zile. Haide, culcă-te! Îi îndemn eu frătește.

— O să fie greu. D-vstră nu mă credeți.

(Ba da, te cred. Și Panait mi-a spus înainte de a muri că-și visase mirceașă gătită. Dar ce să-ți fac?)

Mai departe, unul din cei trei gemeni Voiculescu (toți voluntari), fumează nepăsător cu ochii spre cer.

— Nici tu nu poți dormi?

— Luna, d-le sit, luna asta mă omoară. Prea seamănă cu aia de-acasă!

BUNA DIMINEAȚA. PLOTONUL 2

Aștept să vină mai repede zorile. Și nu știu dacă numai dorul lunii sau o ciudată nostalgie a zilelor noastre de-acasă, mă cuprind. Totuși nu e nimic dramatic în existențele noastre, nicio suferință reală. Ci numai superstițiile și fatalitatea ne mai scurcă câteodată. Prea sunt zilele acestea fîră șir, iar sîngele ne-bun ne obligă să jupăvăm necontenit spre viață. E ceva dinamic, ceva de forță. Atît.

Acum, dimineața, nu mai avem amintiri. Ne desmetem în tute și privim în jur cu alți ochi. Lanul imens de grâu ne ascunde bine. Ca în mormînt. Chiar gropile în care am dormit azi noapte, parcă sunt niște sicrie. Ne dor îngrozitor așa pentru dexteritatea cu care ne apare în fiecare zori de zi, punctual la aceleaș ceas matinal. El înseamnă pentru noi ora deșteptării, el ne urează primii sorți de izbîndă și odată cu el, spun și eu:

— Bună dimineața, plutonul 2! Dar n'avenim apă cu ce ne spăla fețele. Ce-i de făcut? Ba da, există un procedeu — acelaș pe tot frontul: menținerea contactului cu inamic.

— Toată lumea la posturi! (comanda mea trezește și pe ultimii somnorosii). Înălțător 1200 (mîna stîngă pe înălțător, dreapta pe trăgaci). Puștile mitraliere foc de punct serii scurte (linia de ochire e perfectă), pușcașii foc de voe (toate urechile sunt aten-te la mine). Gata?

— Gata! răspunde dealungul liniei corul băieților mei.

Și deodată focul pornește cordial și reverentios spre amicii noștri de dincolo. Așa ne spălăm noi ochii. Așa ne desmorțim oasele.

Rușii răspund — salutării reci-proce. Gloanțele piue pe alături. Destul, e dejuns.

Și pentru că nu vrem să ne surprindă ordinul de înaintare, ne pregătăm iute micul dejun.

Totul este în regulă. Apoi, pîndă la sosirea ordinului de atac, băieții mai pot dormi câteva ceasuri.

ZI PLINĂ DE VICTORII

Insfîrșit, continuăm înaintarea. E ora 3 după amiază.

calendare. Poate am și uitat. Cînele nu aduce totuși aminte. În spatele liniei noastre, postul de comandă s'a stabilit în satul E. Iar în biserică de acolo, care pîndă n'eri fusese brutărie, preotul nostru a mai găsit un clopot să-l bată.

Niciodată nu mi s'au părut mai cerești cu acum aceste clopote, care au un sunet vechiu, dogit, spart aproape. Dar sună ca mă-nuit de brațe îngerești. Dangătul

Da, iată pe frontul nostru a divină Duminecă de Iulie. N'avenim

Da, iată pe frontul nostru a divină Duminecă de Iulie. N'avenim

Da, iată pe frontul nostru a divină Duminecă de Iulie. N'avenim

Da, iată pe frontul nostru a divină Duminecă de Iulie. N'avenim

Da, iată pe frontul nostru a divină Duminecă de Iulie. N'avenim

Da, iată pe frontul nostru a divină Duminecă de Iulie. N'avenim

Da, iată pe frontul nostru a divină Duminecă de Iulie. N'avenim

Da, iată pe frontul nostru a divină Duminecă de Iulie. N'avenim

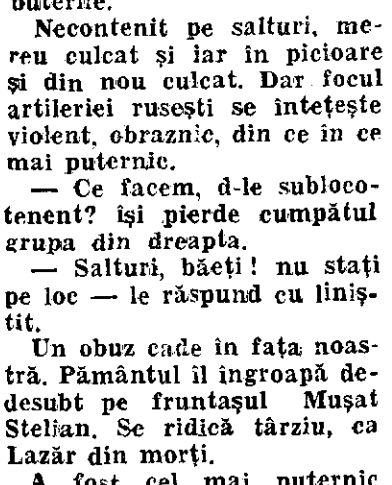
Da, iată pe frontul nostru a divină Duminecă de Iulie. N'avenim

Da, iată pe frontul nostru a divină Duminecă de Iulie. N'avenim

Da, iată pe frontul nostru a divină Duminecă de Iulie. N'avenim

Da, iată pe frontul nostru a divină Duminecă de Iulie. N'avenim

Da, iată pe frontul nostru a divină Duminecă de Iulie. N'avenim

Post de observație

flancuri și la mijloc mitralierele fac deasemenea pregătirea.

E ora 9 și 6 minute. Toate ceasornicele exacte. Numai o clipă de așteptare și dela Postul de Comandă al Batalionului se aud goarnele sunând. Este extraordinar. Intotdeauna cântecul acesta al atacului mi-a dat fiori. Și alte două rachete roșii — anunță începutul pe tot frontul.

Deabia trecem creasta și rușii parcă ne așteaptă de zece mil de ani. S'aud prin aer primele fluierături ale proiectilelor.

— B de mîna, B de țipar — rade și declină sergentul Sinulescu — Brandt, branduleț, brandușor, Brandt...

Întăiu unul, apoi două, trei, patru... vijelie. Rușii au depozite de muniție lângă puștoarele astea de tunuri. Ordon mărirea distanțelor între oameni și a intervalelor între grupe. Înaintăm numai pe salturi. Dacă stai puțin și te orientezi, le auzi când vin. M'am obișnuit să inclin sau urechea stîngă sau dreaptă. Sunt expert acum. Știu precis unde cad. Înainte, înapoi, pe flancuri. Totuși iată unul fabricat anume pentru mine, aci, la cinci metri.

— Buff... Odată cu el am căzut și eu. Cu amărăduș brațele țiu strâns pământul ca pe o iubită. Mă ridic.

— Brrr!... Sunt plin de pămînt pe ochi, pe nas, pe obraz. Pe dracu, nici asta n'a fost pentru mine.

Trebuie să înaintăm cât mai iute, până intrăm sub focul infanteriei. Atunci se schim-

per ceva. În dreapta, compania 6-a se luptă în pădure. În stînga, plutonul 1 se mișcă deja. N'am timp să-mi revăd oamenii, ordon numai grupei 4-a să treacă patrule de cercetare. Celelalte vor veni în urmă la 50 de metri. Mă găsesc tot în frunte. Fiecare spică de grâu mi se pare suspect. De multe ori însă pământul ucrainean nouă ne-a fost prieten și nu lor.

Două salturi cu cerețeții și suntem primiți cu un foc violent.

Culcat! ordon imediat. Aș pune pușca mitralieră în bătae, dar nu văd nimic. Continuăm să ne țărîm prin grâu, hevăzuți.

— Ați descoperit ceva? Imi întreb grenadirii.

— Nimic. Numai gloanțele depe lângă urechi, răspund ei atenți înainte.

Intr'adevăr piue tot mai dese, mai aproape de frunțile noastre. Totuși nu ne putem opri. Așteptăm să se sfărșească seriile lor și zdup, ca epurii, două salturi. Și alte focuri dela ei.

— D-le Sublocotenent! Mă strigă unul din grenadiri. Cazemate! Drept înainte.

Numai dacă stai atent câteva clipe, le poți deosebi. Probabil au fost zidite de mult. Peste ele a crescut tot grâu. Dar se vede fereastra de tragere. Binoclez. O singură fereastră cu fața la noi.

— Ce facem? Ce facem? strigă oarecum speriați grenadirii.

Intr'adevăr e o nebulie să mergem fluierând înspre ele. Ne-or măcina ca pe niște păpuși de băieți. Cazematele se găsesc cam la 700 de metri înaintea noastră. Încerc să mă orientez. Mă ridic în genunchi, în sectorul plutonului meu sunt trei. Atunci mă întreb și eu: ce-i de făcut? Răspunsul vine la timp. Observatorul artileriei le-a ghicit. O bombă, două, trei, a patra cade cu o precizie formidabilă chiar pe cea din stînga. De aici se vede ceva fum, o altă explozie, și atât.

— Dar celelalte? Ne revin nouă. Cred că e necesară o manevră de invăluire. Și poate, cine știe... Atunci, cu Dumnezeu înainte! Ne agățăm armele de gât, scoatem grenadele și începem țărîșul. Pe coate, meren pe coate, 700 de metri cu sufletul la gură, cu respirațiile oprite. Caporalul Safta și-a scos baioneta, țînând-o strâns între dinți.

— Safta? te joci, ce-i cu tine?

— Fiți liniștiți. Poate o să am nevoie de ea.

Am împărțit pentru fiecare cazemata câte două grupe. Băieții știu să lucreze. Nu sunt singurele pe care le cucerim și cu pieptul. Lăsăm mitralierele beție. Privesc absent ceasul: lor să tragă înainte. Nu ne 2 și jumătate. Focuri răslețe

fer al rachetei i-a distrus obrazul. Un răjet de fiară și în clipa în care își acoperea ochii plini de sînge, un alt gînt al lui Petre R. Ion îi săgetează pieptul.

Se face deodată liniște pe tot frontul. Numai câțiva pași și ne găsim victorioși pe obiectivul 3.

Simt o sfărșeală în tot corsingurele pe care le cucerim și cu pieptul. Lăsăm mitralierele beție. Privesc absent ceasul: lor să tragă înainte. Nu ne 2 și jumătate. Focuri răslețe

fer al rachetei i-a distrus obrazul. Un răjet de fiară și în clipa în care își acoperea ochii plini de sînge, un alt gînt al lui Petre R. Ion îi săgetează pieptul.

Se face deodată liniște pe tot frontul. Numai câțiva pași și ne găsim victorioși pe obiectivul 3.

Simt o sfărșeală în tot corsingurele pe care le cucerim și cu pieptul. Lăsăm mitralierele beție. Privesc absent ceasul: lor să tragă înainte. Nu ne 2 și jumătate. Focuri răslețe

Cazemată bolșevică

Orice ordin e fără rost. Fiecare luptă pe socoteala lui. La primele serii de pușcă mitralieră, rușii dau înapoi. Alții mai înaintezăză nebuște. Aruncăm ultimele grenade. Mănuim arma cu violență, cu sălbăticie. Mai avem în răndurile noastre doar trei. O clipă numai și-mi văd îndreptată spre mine o baionetă rusească, un fel de suliță în patru colțuri. Mi se pare că ar fi intrat foarte rapid și foarte adănc o asemenea baionetă. Încerc arma. Apăs pe trăgaci. Arma nu percutază. Probabil sunt destul de calm încă, dar firește palid, ori infierbântat. Rusul care se apropie să se lupte cu mine e un uriaș. Îl văd cu ochii împaljeniti: colos. Bieful meu tuip, care nu cunoștea decât eleganța unui dans în saloanele din București și mâinile mele care deabia puteau mîna o paletă de ping-pong — cum ar fi avut să doboare un asemenea animal. A zecea mîna parte dintr'o secundă mi-am privit arma cu scîrbă și mi se dispert. În clipa aceea nu mai era bună de nimic. Un salt și o arunc spre el. Ce glumă sinistra! Rusul mai are numai câțiva pași. Probabil știe că sunt ofiter, alfel nu se explie că deosebita lui simpatie pentru mine. Ce-i de făcut? Iată o întrebare foarte tragică. Dar cu o prezentă de spirit intr'adevăr fantastic, scot pistolul de rachete. Ochese și mazi de moarte. Eram camarachetă mai luminoasă decât aceea. Roșie cu șase stele, extraordinar de roșie. Tubul de

— Și în fiecare, grenadele izbesc cu furie. O explozie, alta, alta — cele mai celebre grenade din lume își îndeplinesc misiunea excelent. Cîteva țipete, surpriza e îndeplinită. Și de afară pornesc acum cîteva serii de pușcă mitralieră. Totuși cîteva au norocul să scape rîniți ușor, dar cu mâinile în sus.

La început am crezut că suntem stăpîni, dar iată că rușii dinapoi cazematei lor contraatacă. Vin cu sulițele în vînt, în iureș. Bieții, nevinovații!

— Puștile mitraliere, puștile mitraliere!

— Gata?...

— Gata!

— Și în fiecare, grenadele izbesc cu furie. O explozie, alta, alta — cele mai celebre grenade din lume își îndeplinesc misiunea excelent. Cîteva țipete, surpriza e îndeplinită. Și de afară pornesc acum cîteva serii de pușcă mitralieră. Totuși cîteva au norocul să scape rîniți ușor, dar cu mâinile în sus.

La început am crezut că suntem stăpîni, dar iată că rușii dinapoi cazematei lor contraatacă. Vin cu sulițele în vînt, în iureș. Bieții, nevinovații!

— Puștile mitraliere, puștile mitraliere!

— Gata?...

— Gata!

— Și în fiecare, grenadele izbesc cu furie. O explozie, alta, alta — cele mai celebre grenade din lume își îndeplinesc misiunea excelent. Cîteva țipete, surpriza e îndeplinită. Și de afară pornesc acum cîteva serii de pușcă mitralieră. Totuși cîteva au norocul să scape rîniți ușor, dar cu mâinile în sus.

La început am crezut că suntem stăpîni, dar iată că rușii dinapoi cazematei lor contraatacă. Vin cu sulițele în vînt, în iureș. Bieții, nevinovații!

— Puștile mitraliere, puștile mitraliere!

— Gata?...

— Gata!

— Și în fiecare, grenadele izbesc cu furie. O explozie, alta, alta — cele mai celebre grenade

Cronica literară

Neculai V. Coban: Căntece de acasă, ciclu basarabean.

Editura „Viața Basarabiei“

Am vorbit și cu alt prilej, despre poezia și romanul de pribegie, pe care le așteptăm să se ivească...

de autor, când, neocrotit de nici o lege, își aplică singur, rigorile legii talentului. Este cazul d-lui Coban. Poetul...

In ce privește „talentul“, vom observa în versurile d-lui Coban, maniera constatată la iconarii bucovineni...

In „Căntece de acasă“, se vedește intenția de a evoca în „stil iconar“, chipul țărâ-nimei basarabene...

Viața lor, traiul lor era ca un [suisor de senin. Stele de ziuă ieșeau cu ei și cu [zorile la coasă.

Soarta țărânimii basarabene îl preocupă pe autor, mai ales că părinții, de care s'a despărțit, fac parte din ea:

Am mers apoi prin sale și prin oras, îmbrăcat țărănește ca un [voievod peste stâni. Imi era inima ghid și ogaș [cuvântul zare de zodie, la [codrii bătrâni.

Dar a venit într-o zi moartea [la poartă și am fugit care încotro am [putut.

Tata a rămas ca haiduc, [cu inima moartă, iar mama a plâns până [n'a mai văzut.

Aceste evocări isbutesc să impresioneze și vom reuși să impresioneze și vom reuși să impresioneze și vom reuși să impresioneze...

Iubirea pentru țară și oameni capătă astfel relief viu, fiind cauză a dorului și glas nerostit în aceste „Căntece de acasă“.

Iubirea devine izvor de durere la gândul celor rămași:

La noi în sat, ne duce numai [gândul O fi acum primăveri de stele, Dar vor fi toate, de cum le [frândul, Insăngerate poate și cu lăcă-[rele grele.

Lirismului de structură iconară, d. Coban îi asociază substanța nouă a durerii, nu însă ca un fundal, ci numai ca efect absurd al arbitrarului istoriei.

Mama va purta la brâu născă-[framă moldovenească, iar fratele și sora pe lacrimile [ei, [Românească

Absurditatea istoriei face ca dreptatea să se plătască cu sânge, iar nedreptatea să pornească de oriunde...

Integrând pe d. Coban în stilul iconar, voim să-i subliniem calitățile de energie și de puritate a expresiei...

Integrând pe d. Coban în stilul iconar, voim să-i subliniem calitățile de energie și de puritate a expresiei...

Integrând pe d. Coban în stilul iconar, voim să-i subliniem calitățile de energie și de puritate a expresiei...

Integrând pe d. Coban în stilul iconar, voim să-i subliniem calitățile de energie și de puritate a expresiei...

Integrând pe d. Coban în stilul iconar, voim să-i subliniem calitățile de energie și de puritate a expresiei...

RĂSPUNS LA O C. P.

Am primit, domnule cetitor, cartea dumatăle poștală din care am aflat că ești teribil de curios să afli numele meu adevărat.

Ai un scris foarte mărunț, așa că ai putut să faci în cadrul foarte restrâns al unei cărți poștale chiar și câteva presupuneri.

Imi pare foarte rău că trebuie să te contrazic. Crezi, de-o pildă, că „Punct și virgulă“ este pseudonimul domnului Constantin Fântăneru.

Spui apoi că aș putea să fiu George Voinescu. Ce te face să crezi lucrul asta? S'ar putea să fie o notă dintr'un număr trecut în care scriam ceva despre „simpaticul și cunoscutul caricaturist George Voinescu“.

La un moment dat, te apropii de adevăr. La început, rubrica era scrisă de „răul“ C. Cristobald. Acum însă, datorită către patrie l-a chemat pe Cristobald pe un vapor unde se luptă cu valurile și cu dușmanii.

Pe urmă, mă insultă. Nu sunt Traian Lalescu. Citește-i cronicile dramatice din pagina II-a și, pe urmă, citește-mi rubrica. Eu sunt spiritual.

Nici Adriana Nicoară n'aș putea să fiu. Aș iscali doar: „virgulă“. N'aș avea nevoie și de punct, despre care știi prea bine că e de sex masculin.

Te salut, PUNCT ȘI VIRGULĂ

Te salut, PUNCT ȘI VIRGULĂ

Te salut, PUNCT ȘI VIRGULĂ

Te salut, PUNCT ȘI VIRGULĂ

Te salut, PUNCT ȘI VIRGULĂ

Te salut, PUNCT ȘI VIRGULĂ

ETCAETERA...

Ion Frunzetti, un autor de articole în pagina I-a, nu s'ar umili să scrie în pagina V-a.

Să fii Ștefan Baciu? Ochul vânat pe care o să-l am moștenire de la dânsul, în urma notițelor cari apar, săptămâna aceasta, despre el, o să-ți arate că te-ai înșelat.

Imi spui la un moment dat că tu e frumos din partea mea să scriu sub pseudonim... Și totuși îți iscălești epistola, simplu: „un cetitor“.

De ce nu-mi dai voce și mie să știu cine ești?

Te salut, PUNCT ȘI VIRGULĂ

Te salut, PUNCT ȘI VIRGULĂ

Te salut, PUNCT ȘI VIRGULĂ

Te salut, PUNCT ȘI VIRGULĂ

Te salut, PUNCT ȘI VIRGULĂ

Te salut, PUNCT ȘI VIRGULĂ

Te salut, PUNCT ȘI VIRGULĂ

CONDIȚIE Poezii tinerei generații sunt — după cum se știe — foarte bogate în... metafore pe cari le împărășie din belșug în poemele lor mai mult sau mai puțin kilometrice.

„Și cu cine, mă rog, ai vrea să te căsătorești? S'a interesat un bard ceva mai vârstnic și, deci, și mai experimentat. — „Aaa! Eu sunt foarte pu-în pretențios!“ a sunat răspunsul candidatului la însurătoare.

„Nu-i cer decât o singură condiție viitoare mele neveste: Să aibe un corp frumos...“

Te salut, PUNCT ȘI VIRGULĂ

Te salut, PUNCT ȘI VIRGULĂ

Te salut, PUNCT ȘI VIRGULĂ

Te salut, PUNCT ȘI VIRGULĂ

Te salut, PUNCT ȘI VIRGULĂ

Te salut, PUNCT ȘI VIRGULĂ

Te salut, PUNCT ȘI VIRGULĂ

Te salut, PUNCT ȘI VIRGULĂ

Te salut, PUNCT ȘI VIRGULĂ

Te salut, PUNCT ȘI VIRGULĂ

Te salut, PUNCT ȘI VIRGULĂ

Te salut, PUNCT ȘI VIRGULĂ

Te salut, PUNCT ȘI VIRGULĂ

Te salut, PUNCT ȘI VIRGULĂ

Te salut, PUNCT ȘI VIRGULĂ

Te salut, PUNCT ȘI VIRGULĂ

Te salut, PUNCT ȘI VIRGULĂ

dragostei și a florilor, Ștefan Baciu.

Dânsul, în timpul liber, atunci când nu scrie sonete sau sfaturi pentru poezii începători, face calambururi.

Nu poate cineva să pronunțe cuvântul: „repetată“ că poetul Baciu, candid, întreabă: — „De ce R pe tată, și nu R pe mamă?“

Pe ultimul timp, humorul lui Ștefan Baciu a devenit ceva mai macabru.

Iată ultimele sale maxime despre cimitire:

Periți-vă de morții dela Bellu! Sunt periculoși, pentru că sunt foarte belli-coși.

Sau: Nu-i plângeți pe morții dela Pătrunjeli! Pătrun-jeliți!

AUTOBUZUL 31

Pe când existau încă autobuze, Ștefan Baciu folosea pentru a ajunge acasă autobuzul 31.

„Lar prietenii lui erau silți să asculte următoarele constatări: Oamenii dau auto-buzna ca să prindă auto-buzul 31. Mulți, însă, nu ajung și rămân cu auto-buzele umflăte.

Se pare că autobuzul 31 a fost desființat în urma unei jalbe trimise la societatea Tramvaielor, de prietenii lui Ștefan Baciu.

TENOR

Un om de teatru, bine intenționat de altfel, a făcut imprudența să-i dea lui Ștefan Baciu un bilet la piesa „Firifică“.

Răspunsul sa a fost o carte poștală din partea poetului, în care i se împărășea următoarea părere despre tenorul trupei Cărăbuș:

Piu Mironescu urlă de-ți ia piuitul!

FERPAR...

„...care o să apară în numărul viitor al „Universului Literar“: „Anunțăm moartea bietului Punct și virgulă, în urma unor grave lovături primite dela oamenii „nervoși cari au citit în ultima rubrică „Etcaetera“, cugetările „lui Ștefan Baciu, publicate de „imprudențiu decedat...“

PUNCT ȘI VIRGULĂ

PUNCT ȘI VIRGULĂ

PUNCT ȘI VIRGULĂ

PUNCT ȘI VIRGULĂ

PUNCT ȘI VIRGULĂ

PUNCT ȘI VIRGULĂ

PUNCT ȘI VIRGULĂ

PUNCT ȘI VIRGULĂ

PUNCT ȘI VIRGULĂ

PUNCT ȘI VIRGULĂ

PUNCT ȘI VIRGULĂ

ZILE ȘI NOPTI UNDEVA PE FRONT

(Urmare din pag. 4-a)

Frați de cruce, cuminiți soldați ai Țării, cavaleri ai unei expediții înspre Soare-Răsare. Pe oamenii aceștia aici i-am întâlnit, așa i-am cunoscut. Fără nicio altă viață și soartă decât asta. Așa ne sunt destinele: să iubim și să murim pentru România. Destine împletite, vieți și morți încrucșate.

acela al contopirii definitive cu spiritele lor.

Primesc ordin dela companie să evacuez răniții la postul de prim ajutor. Printre ei am și șapte ruși, pe care tot noi i-am pansat. Mortul îl oprim aci până mâine dimineață, când va veni procul să-l îngroape.

Cineva a cules prin întuneric un buchet de flori albe de câmp și i le-a pus pe piept. Santinelele stau împietrite alături. Ca'n baladă, ca'n mit — niciodată nu mi s'a părut moartea mai frumoasă. Fiecare din camarazii lui trece pe alături și jură să-l răzbum. Asa mortușii noștri rămâne să trăiască mai departe în noi.

O INCURSIUNE LA ORA 2 NOAPTEA

Vreau să încerc zarurile, vreau să-mi bat joc de soarta mea. Ni-meni nu mi-a ordonat incursiunea asta, dar simt nevoia să-mi descelesc puțin nervii. Simțul meu de aventură s'a sălbăticit într'un mod îngrozitor. Și sângele îmi cere să-l biciuș, carnea mă roagă să o liniștesc.

Controlerz mai întâiu linia și explic băeților că vom pleca dim-co, în dispozitivul rusesc. Căți, va mă imploră să stau pe loc. Alții însă se și pregătesc să meargă. Nu-i iau însă decât pe Petre Ion și pe celălalt agent Binder Francisc. Scoatem toate lucrurile din buzunar, livrete, scrisori, etc. Ne descingem de centuri, lăsăm armele. Numai grenade. Sergentul Sinulescu va fi atent să susțină retragerea noastră la semnalul trei stuerături lungi. Toți pușcașii mitralieri la posturi.

Pornim, Târându-ne. Luna căteodată prea ese din nor și ne putem descoperi iute. E emoționant mersul acesta voluntar spre moarte. Dar cine spune că vom muri? Prostii. Numai ne vom juca puțin și-i vom înspăimânta pe ruși. Atât. Din lanul de grâu trecem printr-o vale împădurită, în lăuntăm zece pași, ne oprim, ne orientăm și ascultăm. Niciun șgom. Doar nebulene de inimă care bat înspăimântător.

Deodată auzim un foșnet în-am și pătruns în linia rusească poi. La început am impresia că și vom cădea prinși. Cineva mă strigă! Mă întorc speriat. — Cine este? întreb gătuif. — Nu vă speriați. Eu sunt. Safta. Trebuie să merg și eu. Are dreptate. Prezența lui e foarte necesară. Căci caporalul

Safta are o poreclă pe care și-o preschimbă mereu în renume: — „Căutătorul de morți“. Un băiat tot atât de tânăr ca și mine, dar de un cinism fantastic. Lipsit de superstiții și prejudecăți — el în timpul staționării nu se astâmpără, n'are somn, nu-i este foame. Trebuie să găsească numădecat câțiva morți, să-i buzunarească, să-i răstoarne pe spate, să-i injure sau să-i scuie. Mănia lui.

Pornim din nou. Ca șerpui, ușori de parcă suntem vânturi, nu oameni. Ne îngheață transpirația sub bluze, ne gâdila palmele, dar toată teama s'a spulberat. Înșfârși ajungem. Rușii la fel stau în gropi. Se aud sforăituri și gemete în somn. Toți ochii noștri ațintesc înainte. N'am rămas decât noi trei. Safta a dăspărut. Stiu bine că nu se va pierde. Descoperim câteva cuiburi de mitralieră îngropate, două Brandturi instalate sub un boschet. Măine vom și să le batem. Nu ne vor mai sta în cap. Dar nu-i deajuns. Suntem prea aproape și rușii dorm prea nestingheriți ca să nu-i „scuipăm“ pe ruși. Prostii. Numai ne vom pușca. Groapa aceasta lângă care suntem e prea mică. Soldatul din ea doarme cu capul afară, ca un răstignit. O batistă enormă în gură, o curea la mâini, câteva locuri de baionetă în cap ca să nu simtă călătoria — și-l al nostru. Dar gemătul lui probabil l'c auzit altul. Se produce o mică dezordine. Dar suntem deja retrași cu 50 de metri. Ne întorcem, ne propitim bine în pământ și aruncăm grenadele. Un țipăt, alte strigăte stridente, un ordin probabil, câteva jocuri. Nu ne atinge nimic. Alte grenade aruncate și alți 50 de metri înapoi. Acum au început și puștile no-

stre mitraliere. Chiar noi le simțim, pentru că ne-au prins la mijloc, anăndouă focurile. Dar a-junși în valea pădurii, ne declarăm satisfăcuți.

Când ajungem în poziția noastră, se luminează de ziuă. Soldatul pe care l'am luat prizonier e un biet copil de 17 ani. Aflăm dela el lucruri foarte prețioase

gă, doar vântul și soarele care ne arde. E groaznică perioada asta de calm. Dacă n'auzim un glonte fluierând pe deasupra, nu putem dormi. Atât de mult ne-a transformat frontul.

Brațul meu stâng a început să se umfle. Probabil cangrenă. N'am poșta de complicații. De aceea, cu tot disprețul meu, azi

noapte m'am decis să trec pela postul de prim ajutor. Doctorul Jinga m'a privit îngrijit. Mi-a făcut o injecție cu anti-cangrene și mi-a scris biletul de rănit îndărjit însă, că refuz să plec la spital. Doctorul îmi declară spune el măniat. Rușii trăgeau numai în mine.

De trei zile stăm aici. Ne-am plictisit așteptând. Nimic nou, nimic extraordinar, nimic fără înfeșes. Doar tăcerea asta îndelun-

gă, doar vântul și soarele care ne arde. E groaznică perioada asta de calm. Dacă n'auzim un glonte fluierând pe deasupra, nu putem dormi. Atât de mult ne-a transformat frontul.

Brațul meu stâng a început să se umfle. Probabil cangrenă. N'am poșta de complicații. De aceea, cu tot disprețul meu, azi

noapte m'am decis să trec pela postul de prim ajutor. Doctorul Jinga m'a privit îngrijit. Mi-a făcut o injecție cu anti-cangrene și mi-a scris biletul de rănit îndărjit însă, că refuz să plec la spital. Doctorul îmi declară spune el măniat. Rușii trăgeau numai în mine.

De trei zile stăm aici. Ne-am plictisit așteptând. Nimic nou, nimic extraordinar, nimic fără înfeșes. Doar tăcerea asta îndelun-

gă, doar vântul și soarele care ne arde. E groaznică perioada asta de calm. Dacă n'auzim un glonte fluierând pe deasupra, nu putem dormi. Atât de mult ne-a transformat frontul.

Brațul meu stâng a început să se umfle. Probabil cangrenă. N'am poșta de complicații. De aceea, cu tot disprețul meu, azi

noapte m'am decis să trec pela postul de prim ajutor. Doctorul Jinga m'a privit îngrijit. Mi-a făcut o injecție cu anti-cangrene și mi-a scris biletul de rănit îndărjit însă, că refuz să plec la spital. Doctorul îmi declară spune el măniat. Rușii trăgeau numai în mine.

De trei zile stăm aici. Ne-am plictisit așteptând. Nimic nou, nimic extraordinar, nimic fără înfeșes. Doar tăcerea asta îndelun-

gă, doar vântul și soarele care ne arde. E groaznică perioada asta de calm. Dacă n'auzim un glonte fluierând pe deasupra, nu putem dormi. Atât de mult ne-a transformat frontul.

Brațul meu stâng a început să se umfle. Probabil cangrenă. N'am poșta de complicații. De aceea, cu tot disprețul meu, azi

noapte m'am decis să trec pela postul de prim ajutor. Doctorul Jinga m'a privit îngrijit. Mi-a făcut o injecție cu anti-cangrene și mi-a scris biletul de rănit îndărjit însă, că refuz să plec la spital. Doctorul îmi declară spune el măniat. Rușii trăgeau numai în mine.

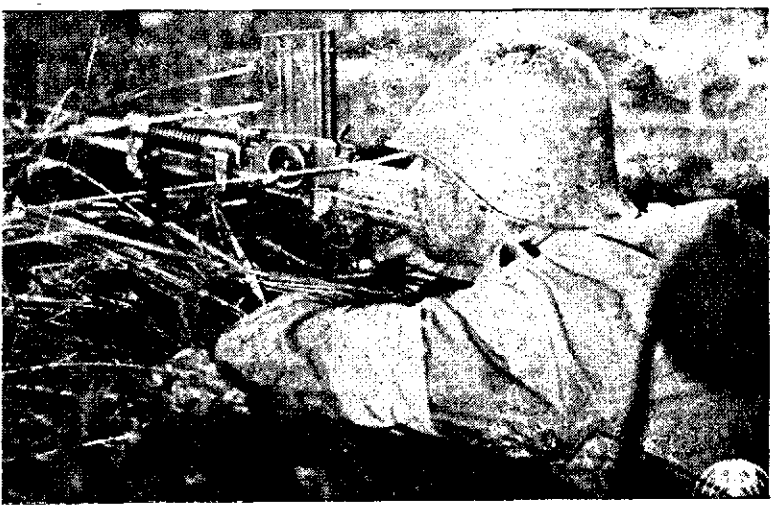
De trei zile stăm aici. Ne-am plictisit așteptând. Nimic nou, nimic extraordinar, nimic fără înfeșes. Doar tăcerea asta îndelun-

gă, doar vântul și soarele care ne arde. E groaznică perioada asta de calm. Dacă n'auzim un glonte fluierând pe deasupra, nu putem dormi. Atât de mult ne-a transformat frontul.

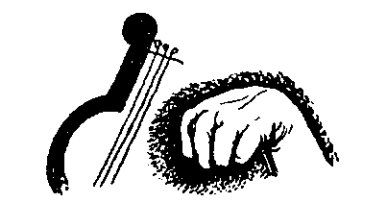
Brațul meu stâng a început să se umfle. Probabil cangrenă. N'am poșta de complicații. De aceea, cu tot disprețul meu, azi

noapte m'am decis să trec pela postul de prim ajutor. Doctorul Jinga m'a privit îngrijit. Mi-a făcut o injecție cu anti-cangrene și mi-a scris biletul de rănit îndărjit însă, că refuz să plec la spital. Doctorul îmi declară spune el măniat. Rușii trăgeau numai în mine.

De trei zile stăm aici. Ne-am plictisit așteptând. Nimic nou, nimic extraordinar, nimic fără înfeșes. Doar tăcerea asta îndelun-

Pușca mitralieră pândeste...

PUNCT ȘI VIRGULĂ

LAURENȚIU FULGA Undeva pe front, Iulie 1941

— Fragment din romanul „Cernăuți” —

de GEORGE IONAȘCU

Zorii zilei de douăzeci și opt Iunie îi găsiră hoinărind pe străzi, printre grupuri de cetățeni care fugeau cu căruțe țărănești, funcționari care alergau dela o instituție la alta și evrei cu priviri ironice și satisfăcute. Timpul trecea greu și dureros pentru cei ce se pregăteau să fugă și întârzia peste așteptările celor care erau nerăbdători să vadă orașul cât mai curând ocupat de armatele sovietice.

Pe la orele nouă dimineața se răspândi știrea că bolșevicii au trecut frontiera, iar tancurile lor înaintază spre interior. Toate prăvăliile se închiseră, porțile caselor în majoritatea lor locuite sau proprietăți evreiești, se încluiară, iar evreii stăteau pe la ferestrele etajelor privind batjocoritor și râzând mulțumiți de tragedia populației creștine și în special a Românilor care păraseau orașul. Cernăuțiul căpătase un aspect trist și parca se vedea un început de ruină. Panica și îngrijorarea crescuseră și mai mult odată cu primele împușcături care se auziră în suburbii și se repetară în centrul orașului.

Deși în oraș se aflau aproape toate autoritățile administrative și polițienești care făceau siguranța populației și a edificiilor până la predarea orașului autorităților sovietice, sau supravegheau evacuarea, totuși mai multe bande de tineri comuniști, începură să manifesteze pentru soviete, sbierând, injurând Statul Român, fluerând și cântând fragmente din Internaționala comunistă. Grupurile de manifestații și de derbedei, adunați mai mult pentru jafuri și spargeri, se formară prin suburbii și prin străzile cu populație evreiască, veniri până aproape de Cercul Militar și de Piața Unirii în liniște și aici începură a se prezenta ca exponenți ai celor mai asupriți cetățeni din Statul Român și ca mari admiratori ai regimului de dincolo de Nistru. Unii din ei purtau stegulețe roșii, alții cocarde și banderole cu insignele comuniste. Cetele de manifestații și de pungăși, conduși de bande de evrei, fură oprite și silite să se împărăste afară de-o parte din ei care se retraseră pe străzi mai doznice, se formară în grupuri mici și înaintară neobservați spre Penitenciarul din piața Grigore Ghica Vodă unde se aflau deținuți mai mulți comuniști și diferiți infractori ordinari, cu scopul de a forța ușile închisorii și a-i elibera. Se produse o învâlmășeală mare și derbedeii se grupară și înaintară spre Penitenciar. Un gardian dela închisoare fu împușcat de către un individ din mulțimea golanilor, iar ceilalți se retraseră. Comuniștii năvăliră pe coridoarele închisorii, deschiseră ușile celulelor și toate epavele societății Bucovinene fură eliberate. Primul lor gând fu să se îndrepte spre localul Prefecturii, care se afla în apropiere, să-l ocupe și să-l devasteze, dar o salvă de împușcături trase de un pluton de soldați care mențineau ordinea în fața Palatului Administrativ îi făcu să-și schimbe itinerariul și, urlând ca niște fiare turbate, porniră la vale pe aite străzi, spre Piața Unirii.

Avocatul Ion Râmnic și judecătorul Valerian Frunzaru stăteau în fața Palatului Administrativ și manifestau multă neliniște pentru întârzierea camionului care plecase la Rădăuți cu familiile și bagajele unor funcționari dela Prefectură și încă nu se înapoiaseră, deși timpul care-i fusese fixat pentru o cursă trecuse de mult.

Se făcuse aproape orele două după masă. Îngrijorarea lor creștea și mai mult fiindcă se anunțase oficial că tancurile sovietice ajunseseră la Cozmeni și se spunea că pe la orele două și jumătate, sau trei, vor intra în Cernăuți.

Intre timp, veni un funcționar cu motocicletă din Rădăuți care aduse vestea că a întâlnit camionul pe lângă Tărășeni și l-a lăsat în urmă. Camionul venea cam încet, probabil că era ceva defectat. Avocatul Podaru, care le promisese că-i va transporta cu toate bagajele la Suceava, îi asigură că dacă mai întârzie camionul așteptat, le va pune la dispoziție altul, de oarece și el cu familia sa erau în aceeași situație și tot la Suceava voiau să plece.

Un alt funcționar venit din centrul orașului, le aduse vestea că grupuri de evrei înarmați cu puști vechi și stricate și cu pistoale la fel, ocupaseră mai multe instituții civile și militare și se instalaseră prin casele părăsite.

Alte cete mai mari plecară la podul de peste Prut pentru a distruge barajele antitanc care se aflau acolo. Afară de aceasta, bande de derbedei conduși de evrei comuniști circulă pe străzi și atacă populația care se refugiază. Din casele evreilor din centrul orașului se trage asupra patrulelor de soldați și gardieni, iar la unele au fost arborate steaguri roșii, mari și cu insignele comuniste cusute pe ele.

Cei doi prieteni însoțiți de câțiva funcționari dela Primărie, nu-și mai aflau liniștea. Trecuse de ora două și jumătate și camionul tot nu sosise. Dacă mașina nu venea până la orele trei fără un sfert, se hotărâră să plece pe la locuințele lor, să-și ia puțin bagaj din ceea ce li se va părea mai important și să plece pe jos până vor ieși din oraș că de acolo vor găsi vreo mașină de ocazie.

Traversară strada din fața Palatului Administrativ și intrară în grădina Arboroașă.

— Hai să ne mai uităm odată la catedrală, — zise un funcționar; poate cine știe când vom mai vedea-o așa cum o lăsam.

Ieșiră cu toții în strada Ștefan cel Mare în fața bisericii, își făcură cruce și fiecare spuse câte-o rugăciune.

— Ia uitați-vă, spuse un funcționar bătrân cu glas emoționat; văd o lumânare arzând pe pragul bisericii...

— O fi aprins-o cineva înainte de plecare, răspunse judecătorul.

— Unde vezi lumânarea? întrebă Râmnic.

— Eu nu văd nimic, vorbi alt funcționar.

— Uitați-vă bine, răspunse funcționarul bătrân făcându-și cruce. Doamne ajută-ne și apără-ne biserica, se închină bătrânul și începu să spună Tatăl nostru.

Ceilalți se uitară la el, îl văzură neliniștit și transfigurat, își ridicară pălăriile de pe cap și începură să spună cu toții Rugăciunea Domnească.

În acel timp, doi evrei tineri trecură pe partea cealaltă a străzii și scuipară pe poarta catedralei. Unul căută cu privirea pe jos, apoi veni în mijlocul străzii, ridică o piatră desprinsă din pavaj și o aruncă în curtea bisericii. Piatra se rostogoli pe trotuarul care ducea la intrare și cu sunet sec se opri în perețele din dreapta ușii.

Ion Râmnic văzu nelegiuirea săvârșită de mizerabilele creaturi ale neamului blestemat și se repezi spre ei. Ceilalți îl urmară; dar evreii fugiră pe strada Episcopului Hacman și când se văzură ajunși se întoarseră, scoaseră câte un pistol și începură să tragă. Gloanțele trecură prin frunzele copacilor din curtea bisericii, iar unul nimerind trotuarul chiar între picioarele avocatului, ricoșă și căzu în apropiere.

— Asta o să-l păstrez ca să nu uit, criminalilor și blestemaților ce sunteți, strigă Râmnic ridicând de jos gloanțele turtit și încă fierbinte.

Evreii, care probabil terminaseră cartușele sau le fu teamă, fugiră până în strada Iancu Flondor unde cotiră la stânga, pe lângă localul administrației Fondului Bisericesc.

— Hai să ne întorcem, vorbi cineva; poate a venit camionul...

Nu departe se auziră câteva împușcături răslete, câteva strigăte, apoi o salvă de mitralieră răsună scurt urmată de sgomotul unor bucăți de sticlă căzută pe piatra trotuarelor.

— Să nu mai stăm aici, Domnilor, — zise judecătorul. Cine știe ce se mai poate întâmpla și-apoi, să nu pierdem singurul nostru mijloc de scăpare.

Se întoarseră. Funcționarul bătrân care văzu lumânarea aprinsă în ușa bisericii, mergea gânditor și cu capul plecat.

— Ce ziceți, Domnilor de lumânarea care-a văzut-o bădița Filimon în ușa catedralei? întrebă un funcționar tânăr.

— Poate din cauza soarelui, răspunse altul.

— Eu cred că-i un semn dumnezeesc, vorbi Ion Râmnic. N'am văzut lumânarea aprinsă, dar când am început să mă închin am simțit în jurul meu o liniște nefirească și parca vedeam biserica luminată, auziam glasuri de preoți, cântece, clopotele sunând și toate de foarte departe.

— Dar jidanii, blestemații... Să scuipe și să arunce cu pietre în biserică, în sfânta cruce, în Dumnezeu... Niciodată nu m'am gândit că în viața mea o să

fiu martorul unei asemenea grozăvii, — zise judecătorul înfiorându-se.

— Mie mi s'a părut că-s mai mulți, răspunse avocatul. Și-apoi să mai tragă și cu pistoalele... Bine că nu ne-au nimerit nici pe unul. Ia, uitați-vă la acest obiect care era să mă oprească în Cernăuți.

Bucata de plumb turtit trecu din mână în mână și toți înjurară și blestemară crimele săvârșite de neamul lui Iuda în tot cursul istoriei sale.

Când ajunseră în fața catedralei, se opriră cu toții, se închinară și intrară în grădina Arboroașă. În fața Palatului Administrativ două camioane erau gata de plecare, iar din spre strada Cucurului Mare, veni altul.

— Uite, dragă Râmnic, acum e ora trei fără un sfert, zise avocatul Podaru; cred că mai avem timp o jumătate de oră ce să plecăm în liniște. Ia tu acest camion și du-te la tine și la Frunzaru; luați-vă bagajele și veniți cu el înapoi aici că vreau să mergem și pe la mine, pe strada Universității. Să fiți atenți și să nu provocați jidanii că rămânem cu toții aici, în iadul care se deschile și stă să ne'nghită.

Ion Râmnic și Frunzaru se urcară în camion și porniră; întâu la locuința lui Frunzaru și pe urmă la a sa care se afla mai aproape.

La casa judecătorului nu avură nici o neplăcere, dar când ajunseră la a sa, fură întâmpinați de un grup de evrei care locuiau în subsolurile unor case din apropiere și care încercară să forțeze ușa dela apartamentul său și să-l ocupe.

Advocatul intră în casă și, ajutat de portar în câteva minute își încercă tot bagajul în camion.

— M'au amenințat cu arma, Domnule Doctor. Ia, uitați-vă la jidanul acela ghebos și murdar. Dacă ați fi auzit ce gură făcea și cum vă injura... Acum, eu ce să fac, Domnule Doctor? întrebă portarul, un țăran dintr-o comună românească din județul Storoginet.

— Ce să faci? Ia-ți nevasta și vină cu noi.

— Foarte bine, Domnule Doctor, parca aici ce-am să fac... Mai bine mă duc că nu las cine știe ce avere și-apoi, dacă rămân aici o să mă mănânce jidanii.

— Foarte bine, Domnule Doctor, parca aici ce-am să fac... Mai bine mă duc că nu las cine știe ce avere și-apoi, dacă rămân aici o să mă mănânce jidanii.

Portarul ieși imediat din locuința sa ducând două geamantane de nuiele, iar nevastă-sa o trăsă țărănească plină și grea și se instalară în camion.

Ion Râmnic sună la o ușă dela parter unde locuia evreul proprietar al casei. O evreică bătrână și grasă deschise ușa după ce se uită prin geamul mic și rotund fixat în tabla de sus a ușii.

— Iiii, Domnu Doftor... Încă n'ați plecat, Domnu Doftor?

— Încă nu, Unde-i Domnu Ițcovici?

— I șeva ubusit, doarme deja. Da, di și nu plecați, Domnu Doftor?

— Lasă, madam, că plec acum. Ce te temi c'am să rămân aici? Ascultă, să aveți grijă de apartamentele mele. În unul am mobila completă. Vezi să nu mi-o ia cineva și să nu-mi strice pereții, parchetul și sobele.

— Noi nu putem, noi nu amestecat, la noi frică; diși ni trebuie belea pi cap?

— Ascultă, madam Ițcovici, să aveți cu toții grijă de apartamentele mele că eu mai viu în Cernăuți și o să ne mai întâlnim...

— Nu mai vii, Domnule, niciodată, se auzi o voce de lângă cealaltă parte a ușii. Poți să-ți iai gândul pentru totdeauna dela Cernăuțiul nostru...

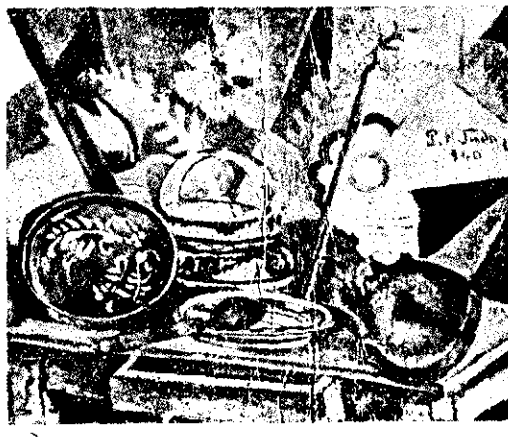
— Cine vorbește? întrebă sever avocatul.

— Un buiat prost dila fata meu, răspunse evreica. Lăsați, Domnule Doftor, că o să ne uităm noi la casa la Dumita.

— Așa, așa, madam Ițcovici, multumesc; și ție măi pui de jidan murdar și nespălat, o să-ți rup urechile când o să mă întorc în Cernăuți, încheie avocatul coborînd treptele dela intrare.

Din stradă, auzi râsul băiatului și câteva injurături adresate Românilor.

— Ai auzit, măi Valeriane, cum m'anjură un pui de jidan de vreo cincisprezece ani? întrebă avocatul urcându-se în camion.

— Cum să nu înjure, dacă acum e timpul lor? Eu am auzit că jidanii își învăț copiii de mici ca să ne fie dușmani și să ne urască.

Camionul porni cu viteză și în câteva minute ajunseră la Palatul administrativ. Avocatul Podaru îi aștepta și era foarte agitat.

— Credeam că vi s'a întâmplat ceva, zise el. Hai să ne grăbim că mi se pare că bolșevicii au trecut Prutul.

Camionul porni din nou; prin piața Grigore Ghica Vodă și la vale pe strada Titu Malorescu. În curând ajunseră.

În timp ce, cu toții se coborâră din mașină ca să aducă bagajele avocatului; șoferul se urcă pe camion, așeză celelalte bagaje în partea de dinapoi și câte un geamantan sau balot pe alături și astfel făcu în mijlocul camionului un loc de stat, ferit de gloanțe, dacă ar împușca cineva în camion, zicea el. Pe urmă, desfăcu o foaie de cort și acoperi bagajele și persoanele care se urcară înăuntru.

De departe se răspândi svon de motoare streine și, nu peste mult timp, mai multe avioane sovietice, venind dinspre suburbia Roșă, apărură deasupra Cernăuțiului rotindu-se încet și cu sgomot asurzitor.

— Pe unde mergem? întrebă Ion Râmnic așezându-se în față, lângă șofer.

— Aș vrea să mergem pe strada Brâncoveanu, răspunse șoferul; poate-l găsească pe tata, să-l iau și pe el.

— Atunci trecem prin Piața Unirii; dar putem merge și prin piața Vasile Alexandri.

— Mergem pe oriunde și nu trebuie să ne fie frică, doar avem patru zile în care timp poate să fugă cine vrea și nimeni nu poate să-l oprească.

— Aș ar trebui să fie, dar cine știe ce le mai trece prin cap pravoslavnicilor.

Camionul porni din nou, trecu pe lângă palatul Societății pentru Cultură și Literatură, coti pe strada Aron Pumnul și opri în capul străzii Brâncoveanu. Șoferul coborî și intră într-o clădire din partea dela deal a Primăriei.

În Piața Unirii era o sgomotoasă manifestație. Ion Râmnic coborî și el din camion și priveștea care i se înfățișă îl umplu de revoltă și de scârbă. Apropo la toate geamurile caselor din Piața Unirii și începutul străzilor care se puteau vedea, atârnau steaguri mari și roșii, cu secerea și ciocanul din pânză neagră, cusute pe ele. În piață și pe străzile din apropiere, o multime jmenă de evrei cu stegulețe roșii în mâini, așteptau sosirea armatelor sovietice. Unii purtau banderole roșii pe brațul stâng și cocarde cu insignele comuniste pe piept. Evreice îmbrăcate în rochii sau bluze roșii, în mâini cu buchete de flori și stegulețe de aceeași culoare, așteptau pe marginea trotuarelor, alina-te până la vale pe strada Regele Ferdinand, aproape de Administrația Financiară.

Nu trecu mult și dinspre gară se auziră sgomote de mașini grele care urcau dealul spre centrul orașului. Aplauzele, strigătele și țipetele evreilor însoțiră primul tanc sovietic care apărură în Piața Unirii. În urma lui, veniau altele și altele, rostogolindu-se aieveștii peste pavajul străzilor și strivind sub roțile mari și dintate miile de buchete de flori aruncate de evreice.

Mulțimea din piață continuă să urle, să aplaude și să cânte fragmente din Internaționala comunistă, mai cu seamă când tancurile dintâi se opriră și pe boturile lor verzi-cenușii se urcară tinere evreice îmbrăcate în rochii roșii, cu buchete de flori și cu stegulețe comuniste. Jidancele cuprinsere pe soldatul sovietic ieșit pe jumătate pe gura tancului și cântau împreună cu el sau îl împodobeau cu flori. Toate tancurile care urmară celor dintâi, erau decorate cu buchete de flori roșii și pe toate se vedeau evreice în mână dreaptă cu stegulețe comuniste sau cu portretele conducătorilor bolșevici, iar mâna stângă o țineau ridicată în sus, cu pumnul strâns în salut bolșevic.

Măi Ioane, vorbi încet judecătorul dând acoperișul camionului la o parte, unde s'a dus șoferul ăla că nu mai pot răbda? De ce l'ai lăsat să plece, că te pomeniști că rămânem aici în gura lupilor siberieni...

— Ssst!... făcu avocatul și se ascunde după camion.

Câteva evrei cu pistoale în mână, ieșiră din gangul Primăriei, se uitară

la camionul care staționa și porniră la vale. Ion Râmnic se urcă în mașină, fiindcă văzu șoferul venind c'un bătrân schiop și c'un pachet mare sub braț.

Camionul porni cu viteză mărită la deal, trecu prin piața Grigore Ghica Vodă, coborî pe strada Cucurului Mare și de acolo pe mai multe străzi întortocheate ocoli grădina publică și ieși înaintea tancurilor sovietice la bariera orașului.

La vreo douăzeci de metri înaintea barierei, un grup de indivizi stăteau în mijlocul străzii și le făceau semne să oprească. Ion Râmnic cunoscu multe de evrei tineri și de lucrători de prin depozitele de lemne de lângă gara Grădina Publică și văzu că aproape fiecare ținea în mână câte o pușcă sau un pistol.

— Să nu oprești!... strigă el șoferului, să nu oprești că suntem pierduți!...

Șoferul accelera până la maximum de viteză și camionul se apropie fulgător de indivizii care se încăpăținau să le atîna calea.

— Treci peste ei!... strigă Râmnic, noi să scăpăm...

— A!... exclamă amândoi deodată închizând ochii și cutremurându-se.

Camionul lovi în plin. Mai întâu parcă voi să se oprească, se aplecă puțin într-o parte, dar își reveni și porni vertiginos de repede înainte pe șoseaua netedă și dreaptă.

Câteva țipete de moarte străpuseră liniștea împrejurimilor și acoperiră uruitul motorului înfiorând tăcerea caselor cu ferestrele astupate.

Pe urmă, strigătele și țipetele se înmulțiră, se auziră mai multe împușcături până când camionul coborî în vale, spre satul Ceahor.

— Iam turtit, fir'ar ai dracului de tâmpiți, vorbi șoferul cu voce nesigură.

— Ducă-se la dracu', încheie avocatul aprinzându-și nervos o țigară.

Mașina gonit cu aceiași viteză lăsând în urmă convoaie de căruțe încărcate cu femei, copii și bagaje diferite. Alți bărbați și femei, cu copii în brațe sau ducându-i de mână, toți împovărați cu pachete, geamantane sau trăști țărănești, veniau grăbiți pe marginea drumului uitându-se speriați înapoi, sau oprindu-se și schimbând greutatea de pe un umăr pe celălalt.

Grupuri de țărani veniau încet în urma carelor cu boi sau a căruțelor trase de câte un cal mic și slab, mărând din urmă turme de vite legate de funii întretolaltă sau de vehicule. Animalele se speriau, se smuceau să fugă, își loveau coarnele unele de altele și mugeau trist și răgușit.

Praful stărnit de mașină se ridica în valuri mici, învaluia convoaiele de refugiați rămași în urmă, întuneca puțin vederea șoselei, apoi se așeza domol pe oameni, pe animale, pe iarba din șanțuri și pe frunzele late de porumb din ogoarele dela marginea drumului.

Ion Râmnic privea cu mare durere șirurile lungi de refugiați, orașeni și țărani, care-și părăsiseră căminurile, ogoarele gata muncite, locurile amintirilor vieții lor, mormintele părinților și copiii și toată truda și agonișeala a-tător ani și plecaseră pribegei, spre necunoscut, de furia hoardelor de bolșevici, ca'n vremuri de dureroase bejenii.

Pe urmă, mașina ajunse și lăsă în urmă mai multe cete de bărbați, unii în cămăși și indispensabile, alții în halaturi și pijamale de diferite culori, care mergeau încet oprindu-se din când în când să se odihnească sau să se așeze pe iarba șanțurilor și să rămână în urma convoiului. Câteva soldați cu câte un braț bandajat și legat de gât, făcură semne de oprire.

— Oprim, domnule Doctor? întrebă șoferul micșorând viteza.

— Oprim, oprim, — răspunse Râmnic; oare cine sunt ăștia?...

— Bolnavii dela Spitalul Militar...

— Cum?... Nici de soldații bolnavi nu s'a'ngrîjit nimeni?...

— Așa cum vedeți, zise șoferul. Spunea cineva că era acolo un medic jidan, un căpitan, care încă de dimineață încercase să otrăvească bolnavii; pe unii i-a bătut și le-a rupt bandajele. Aceștia care se văd sunt numai acei care nu erau în situații grave și au putut să fugă, ceilalți au rămas acolo.

— Ingrozitor!... exclamă avocatul coborînd din mașină.

— Ce s'a întâmplat? întrebă avocatul ieșind de sub învelitoarea camionului. Se ridică de jos și țoția lui cu băiatul lor, ia Frunzaru? coborî din camion.

— Ia priviți! la nenorocii ăștia, vorbi Râmnic, și vă cutremurați!... Sunt bolnavii dela Spitalul Militar!

— Intr'adevăr, ne mai pomeniți... se miră judecătorul. Ar trebui să-l luăm cu noi, mai ales pe cei mai slabi sau în situații mai grave.

Intre timp, bolnavii văzând că s'a oprit camionul se adunară în jurul mașinii și toți se rugau să fie luați că nu mai pot merge.

Unui soldat operat de curând de apendicită, i se deschisese rana și sângele curgea din belsug prelingându-se în șiroaie late pe picioarele goale și slabe.

— Uitați-vă la nenorocitul ăsta... Asta-i civilizația?... Asta-i omenie?...